

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Tezli Yüksek Lisans
Programı**

**BEDEN EĞİTİMİ VE OYUNUN HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL
ENGELLİ BİREYLERİN SOSYAL BECERİ KAZANIMLARI
ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Tuğba YAMAN

**Danışman
Doç. Dr. Kadir PEPE**

Yüksek Lisans

Burdur, 2015

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Tezli Yüksek Lisans
Programı**

**BEDEN EĞİTİMİ VE OYUNUN HAFİF DÜZEY ZİHİNSEL
ENGELLİ BİREYLERİN SOSYAL BECERİ KAZANIMLARI
ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Tuğba YAMAN

**Danışman
Doç. Dr. Kadir PEPE**

Yüksek Lisans

Burdur, 2015

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/03/2015 tarih ve 2015-98/1 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 10/04/2015 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Tuğba YAMAN'ın "Beden Eğitimi ve Oyunun Hafif Düzey Zihinsel Engelli Bireylerin Sosyal Beceri Kazanımları Üzerine Etkisinin Araştırılması" konulu tez çalışması Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Kadir PEPE

ÜYE : Yard. Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN

ÜYE : Doç. Dr. Ümit ŞAHBAZ

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14.05.2015

Tuğba YAMAN

ÖZET

Beden Eğitimi ve Oyunun Hafif Düzey Zihinsel Engelli Bireylerin Sosyal Beceri Kazanımları Üzerine Etkisinin Araştırılması

Tuğba YAMAN

Bu araştırma; beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyal beceri kazanımları üzerine etkisinin olup olmadığını araştırmak ve engelli bireylerin sosyal becerileri kazandırmada yeni bir bakış açısı getirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini evreni temsil edecek bir şekilde Burdur Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi'nde eğitim gören öğrenciler olup, örneklem grubu için Eğitim Uygulama Okulunda eğitim ve öğretim gören hafif düzey zihinsel engelli öğrencilerden tesadüfî örneklem yöntemiyle 15 öğrenci seçilmiştir.

Gruba 14 haftalık bir uygulama programı gerçekleştirilmiştir. Uygulama grup ve bireysel oyunlar şeklinde yapılmıştır. Oyunlar materyalli ve materyalsiz şeklinde uygulanmış olup uygulama haftada 1 gün 4'er saat toplamda 14 hafta yapılmıştır.

Araştırma verileri uygulama alanında gözlem yöntemiyle elde edilmiştir. Uygulamalar eğitim öncesi ve eğitim sonrası şeklinde yapılmış olup gözlem formları uygulama ortamında uygulanmıştır. Elde edilen eğitim öncesi ve eğitim sonrası verilere istatistiksel işlem olarak frekans (%), çapraz tablo, Crosstab, eğitim öncesi ve sonrası elde edilen verilerin farklılıklarını test etmek için Independent Samples T test işlemi yapılmıştır. Eğitim öncesi ve eğitim sonrası, ön test ve son test farklılıkların yorumlanmasında 0,05 güven aralığı kabul edilerek yorumlar yapılmıştır.

Araştırmamızın bulgularına göre beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyalleşmeleri üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu uygulamalar kendini değerli hissetme, hoşgörülü olma, rekabet duygusu, takım çalışması, grup üyeliği, özgüven gibi birçok kişisel alanda etkilidir. Elde edilen bu sonuç, beden eğitimi ve oyun uygulamalarının tüm toplum üyeleri üzerinde olumlu etkilerde bulunmasının hafif düzey zihinsel engelliler açısından da geçerli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu çerçevede beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engellilerin yaşamlarında daha etkin kullanımı, onların sosyalleşmesinde ve topluma uyum sağlamasında önemli bir etmen olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Beden eğitimi ve oyun, hafif düzey zihinsel engelli, sosyalleşme

ABSTRACT

Research on the Effects of Physical Education and Games on the Acquisition of Social Skills of Individuals With Mild Intellectual Disabilities

Tuğba Yaman

This research was conducted to understand whether physical education and games have effects on the acquisition of social skills of individuals with mild intellectual disabilities and to bring a new perspective on the acquisition of social skills for individuals with disabilities.

The sample universe of the research were the students at Burdur Education Practice School and Work Center and for the sample group, 15 students at the Education Practice School with mild intellectual disabilities were selected using the random sampling technique.

A 14-week implementation program was conducted with the group. This was done through group and individual games. Games were carried out with and without materials, and implementation was carried out as four-hour sessions each day of the week over 14 weeks.

Research data were obtained through the observation technique in the implementation area. Implementations were done before and after education and observation forms were used in the implementation environment. Regarding statistical procedures, frequency (%), cross table, and Crosstabs were applied to before and after education data and the independent sample t- test process was conducted to test the differences between the before and after education data. For the interpretation of the pre-test and final-test differences before and after education, a 0.05 confidence interval was accepted and interpretations were made accordingly. Based on findings of our research, we can argue that physical education and game implementations are effective in the socialization of individuals with mild intellectual disabilities. These implementations are effective in many personal areas such as feeling worthy, being tolerant, providing a feeling of competition, working as a team, adherence to the group, and having self-confidence. This outcome can be interpreted as such that the fact that physical education and game implementations have positive effects on all members of society is also valid for individuals with mild intellectual disabilities. In this context, the more effective use of physical education

and game implementations in the lives of individuals with mild intellectual disabilities would be greatly influential in their socialization and adoption to society.

Keywords: Mild intellectual disabilities, physical education and game, , socialization

TEŞEKKÜRLER

Yüksek lisansa başladığım andan itibaren, beni en iyi şekilde yetiştirmeye çalışan, araştırmam ve tezimi yazdığım süre içerisinde değerli bilgi, fikir, yönlendirme ve manevi desteğiyle çalışmama katkı sağlayan tez danışmanım Doç. Dr. Kadir PEPE'ye çok teşekkürler.

Yüksek lisans serüvenimde çok değerli fikirleriyle bana yol göstererek, bu serüvenimde ve hayatımda 'pusulam' olan değerli hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN'e sonsuz teşekkürler.

Çalışmamın ilham kaynağı olan ve çalışmam boyunca bana eşlik eden canım öğrencilerime çok teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde bana destek ve yardımcı olan canım Anıl Keleş'e çok teşekkürler.

Çalışmamın her anında maddi manevi sonsuz destek ve sevgileriyle yanımda olan canım annem Fatma Yaman, canım babam Süleyman Yaman ve abilerim Fatih Yaman ve M. Oğuz Yaman'a çok teşekkür ederim.

Tuğba Yaman

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	Sayfa No
BİLDİRİM	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Problem Cümlesi	1
1.3. Alt Problemler	1
BÖLÜM II	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.Beden Eğitimi ve Oyun	6
2.1.1. Beden eğitimi	6
2.1.2. Beden eğitiminin genel amaçları	7
2.1.3. Oyun	8
2.1.4. Oyunun yararları	9
2.2. Engelli Nedir?	10
2.3. Engel Türleri	10
2.4. Engel Nedenleri	11
2.5. Zihinsel Engelliler	13
2.6.Zihinsel Engel Sınıflaması	13
2.7. Zihinsel Engelin Sebepleri	14
2.8. Hafif Düzey Zihinsel Engelli	16

2.9. Hafif Düzey Zihinsel Engelli Bireylerin Özellikleri	17
2.9.1. Zihinsel gelişim özellikleri	18
2.9.2. Psikomotor gelişim özellikler	18
2.9.3. Dil ve konuşma gelişim özellikleri	19
2.9.4. Sosyal ve kişilik gelişimi özellikleri	19
2.10. Sosyalleşme	20
2.11. Sosyal Beceri	21
BÖLÜM III	25
YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Verilerin Toplanması	25
3.4. Verilerin Analizi	26
BÖLÜM IV	27
BULGULAR VE YORUM	27
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	27
4.2. Katılımcıların Sosyal Beceri Önermelerine Yönelik Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Değerler Dağılımı	28
4.3. Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Katılımcıların t Test Dağılımı ..	41
BÖLÜM V	55
SONUÇ VE ÖNERİLER	55
KAYNAKÇA	64
EKLER	69
EK-1	
Çalışma ile ilgili resimler	69
EK-2	
Çalışma izin belgeleri	75
ÖZGEÇMİŞ	82

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo</u>		<u>Sayfa No</u>
1.	Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri	27
2.	Tablo 4.2.1. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “arkadaşları ile çekinmeden konuşur” önermesine yönelik değerler dağılımı	29
3.	Tablo 4.2.2. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşlarıyla takım olur.” önermesine yönelik değerler dağılımı	30
4.	Tablo 4.2.3. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir” önermesine yönelik değerler dağılımı	30
5.	Tablo 4.2.4. Katılımcıların eğitim öncesi ve son eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun oynarken kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür” önermesine yönelik değerler dağılımı	31
6.	Tablo 4.2.5. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarımla sırayla oynar” önermesine yönelik değerler dağılımı	31
7.	Tablo 4.2.6. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarımla ne yapacağını hangi hamlede bulunacağını anlar” önermesine yönelik değerler dağılımı	32
8.	Tablo 4.2.7. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür “ önermesine yönelik değerler dağılımı	33
9.	Tablo 4.2.8. Katılımcıların eğitim alan ve eğitim almayan “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetebilir” önermesine yönelik değerler dağılımı	33
10.	Tablo 4.2.9. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder” önermesine yönelik değerler dağılımı	34
11.	Tablo 4.2.10. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendine güvenir” önermesine yönelik değerler dağılımı	35
12.	Tablo 4.2.11. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir” önermesine yönelik değerler dağılımı	35

13. Tablo 4.2.12. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “ beden eğitimi ve oyun uygulamalarından sonra elini yüzünü yıkar” önermesine yönelik değerler dağılımı	36
14. Tablo 4.2.13. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” önermesine yönelik değerler dağılımı	37
15. Tablo 4.2.14. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının söylediklerini dikkate alır” önermesine yönelik değerler dağılımı	38
16. Tablo 4.2.15. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla konuşur onları uyarır” önermesine yönelik değerler dağılımı	38
17. Tablo 4.2.16. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” önermesine yönelik değerler dağılımı	39
18. Tablo 4.2.17. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarına düşüncelerini ya da isteklerini söyler” önermesine yönelik değerler dağılımı	40
19. Tablo 4.2.18. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder” önermesine yönelik değerler dağılımı	40
20. Tablo 4.2.19. Katılımcıların eğitim öncesi ve eğitim sonrası “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder” önermesine yönelik değerler dağılımı	41
21. Tablo 4.3.1. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “arkadaşları ile çekinmeden oynar önermesine yönelik “ t test dağılımı	42
22. Tablo 4.3.2. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşlarıyla takım olur” önermesine yönelik t test dağılımı	42
23. Tablo 4.3.3. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir” önermesine yönelik t test dağılımı	43
24. Tablo 4.3.4. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun oynarken kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür” önermesine yönelik t test dağılımı.....	44

25. Tablo 4.3.5. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarımla sırayla oynarım” önermesine yönelik t test dağılımı	44
26. Tablo 4.3.6. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını hangi hamlede bulunacağını bilir ” önermesine yönelik t test dağılımı	45
27. Tablo 4.3.7. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür “ önermesine yönelik t test dağılımı	46
28. Tablo 4.3.8. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetebilir” önermesine yönelik t test dağılımı	46
29. Tablo 4.3.9. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder” önermesine yönelik t test dağılımı	47
30. Tablo 4.3.10. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendine güvenir” önermesine yönelik t test dağılımı	48
31. Tablo 4.3.11. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir” önermesine yönelik t test dağılımı	48
32. Tablo 4.3.12. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “ beden eğitimi ve oyun uygulamalarından sonra elini yüzünü yıkar” önermesine yönelik t test dağılımı	49
33. Tablo 4.3.13. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” önermesine yönelik t test dağılımı	50
34. Tablo 4.3.14. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının söylediklerini dikkate alır” önermesine yönelik t test dağılımı	50
35. Tablo 4.3.15. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla konuşur onları uyarır” önermesine yönelik t test dağılımı	51
36. Tablo 4.3.16. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” önermesine yönelik t test dağılımı	52

37. Tablo 4.3.17. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarına düşüncelerini ya da isteklerini söyler” önermesine yönelik t test dağılımı.....52
38. Tablo 4.3.18. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder” önermesine yönelik t test dağılımı53
39. Tablo 4.3.19. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası grubun “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder” önermesine yönelik t test dağılımı54

BÖLÜM I

Giriş

1.1.Problem Durumu

Bu araştırmanın problemi; beden eğitimi ve oyunun “hafif düzey zihinsel engelli çocuklarda” sosyal beceri kazanımlarına etkisinin olup olmadığıdır.

1.2.Problem Cümlesi

Oyun ve beden eğitimi uygulamalarının “hafif düzey zihinsel engelli çocukların” sosyal beceri kazandırmaya yönelik olumlu etkisinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

1.3. Alt Problemler

“Hafif düzey zihinsel engelli çocukların” yaşamlarını kaliteli sürdürme hakları var mıdır? Engelli olmak sosyal yaşamdan kopmayı gerektirir mi? Engelli bireylerin yaşamı anlamlı kılma çabasında beden eğitim ve oyun uygulamaları ne kadar etkili olabilir? Bu ve benzeri sorular alt problem olarak ele alınacaktır.

Engelli bireylerin eğitim standartlarının artması ve yaşamlarını kaliteli bir şekilde sürdürebilmeleri sadece onların değil bütün toplumun üzerinde durması gereken bir konudur. Bu özel bireylerin yaşamlarını etkileyen en önemli etkenin sosyalleşme olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu verilere göre ülkemizde yaklaşık 8,5 milyon engelli birey bulunmaktadır Bu kadar çok engelli bireyi bulunan bir ülkede engelli bireylerin sosyalleşmelerinin sağlanması üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bireyin gelişmesinde en önemli süreçlerden biri sosyalleşmeleridir. Sosyalleşme, bireylerin özellikle çocukların belirli bir grubun aktif üyesi haline geldikleri ve grubun diğer üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları ve uyguladıkları bir süreçtir. Bu süreç yaşam boyu devam etmekte fakat ilk çocukluk evresinde edindiği davranışların çoğu belirgin hale gelmektedir (Gander&Gardiner, 1993).

Çocukların sosyalleşme süreçleri düşünüldüğünde, oyun büyük oranda yer kaplamaktadır. Çocuklar için oyun; hem eğlenip, hem dış dünyanın baskılarından kurtulup kendilerini özgürce ifade edebildikleri ve yeni bilgiler beceriler öğrenebildiği bir olgudur. Oyundaki roller, gerekli kurallar ve davranışlar, çocukların toplumsal yaşama uyum sağlama, iletişim, başkalarına karşı olumlu davranışlar sergileme, paylaşımcı olma gibi daha birçok beceriyi kazandırmakta etkilidir.

Çocuğun sosyal gelişimi içinde sosyal beceriler ayrı bir önem taşımaktadır. Sosyal beceriler, iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi diğerleriyle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerilerdir (Kapıkıran&diğerleri, 2006).

Sağlıklı toplumların oluşabilmesi bireylerin sağlıklı ilişkiler kurmasıyla mümkündür. Bireylerin gelişebilmesi özellikle sosyal açıdan gelişebilmeleri onların gelişim dönemlerinin özelliklerine uygun olarak aldıkları eğitimle ilgilidir. Bu nedenle zihinsel engelli çocukların ilgi, yetenek ve öğrenme yeterliliğine uygun eğitim ortamlarında gelişmelerinin sağlanmasıyla toplum içinde kendileri, aileleri ve toplumun mutluluğu ve esenliği de sağlanmış olur. Her çocuğun kendine özgü bir varlık olması nedeniyle bireyselleştirilmiş eğitim programları çerçevesinde sosyal beceri eğitiminden geçirilmesinin bir zorunluluk haline geldiği söylenebilir.

Ülkemizin toplumsal yapısı göz önüne alınırsa özel eğitime gereksinim duyan çocuklar kapsamında zihinsel engelli çocukların toplum tarafından yeterince tanındığı söylenemez. Hatta bu çocuklara ilişkin bazı gerçek dışı önyargı ve inançlar vardır. Bunların başında zihinsel engelli çocuklar için hiçbir şeyin yapılamayacağı inancı gelmektedir. Gerçekten konunun tıbbi boyutunda, bugün için zihinsel engellilik umutsuz ve iyileştirilemez bir durum olarak görülmektedir. Ancak konunun eğitim boyutunda, özellikle son 10-15 yıl içerisinde tanılama (teşhis) ve eğitim alanlarında

kaydedilen önemli gelişmeler ve ulaşılan olumlu sonuçlar, bu çocuklar için hiçbir şey yapılamaz inancını önemli ölçüde zayıflatmıştır (Çağlar, 1979).

Toplumumuzdaki hızlı yapısal değişimlere paralel olarak zihinsel engelli çocukların iyi tanınmadığı, eğitim, sosyal, psikolojik gereksinmelerinin karşılanmadığı ve aile eğitiminin günün koşullarına göre uyarlanmadığı görülmektedir. Bunun yanında engelliler grubunun önemli bir kesitini oluşturan eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sosyal yaşamdan dışlandıkları bir gerçektir. Sonuçta, bu çocuklar başkalarıyla nasıl bir iletişim kuracakları, kendilerini bir birey olarak nasıl ifade edebilecekleri konularında sosyal beceriler kazandırılmadığı için toplumdan soyutlanarak yalnız ve garip bireyler olarak adlandırılmalarına neden olunduğu söylenebilir.

Zihinsel engelli bireylerin özel durumlarına uygun eğitim programlarıyla onların yeterlik ya da yetersizlikleri ne olursa olsun gizil güçlerini kullanıp geliştirebilmeleri için eğitime gereksinim duyarlar. Bu nedenle zihinsel engelli çocuklara gerek bilişsel gerekse psikomotor ve sosyal becerilerle ilgili alanlardaki davranışları kazandırmak gerekir (Özgür, 2007).

Günümüzde çağdaş eğitim sistemlerinin akademik programa ağırlık vermesi ve sosyal beceri eğitimi-öğretimi için herhangi bir çaba göstermemesi ve hatta bunu çocuğun kendiliğinden öğrenmesinin beklenmesi sosyal becerilerin gelişmesini engelleyen önemli bir faktördür. Eğitim sistemi, çocukların sosyal becerileri gelişmelerinin bir parçası gibi otomatik olarak kazandıklarını varsayar (Cartledge&Milburn, 1995). Sonuçta hem normal düzeydeki çocuklar hem de zihinsel engelli çocuklar, sosyal beceri eksikliğini yaşar, kişilerarası ilişki eksiklikleri, benlik saygısı, yardımlaşma, atılgan olma, empati ve öz denetimi içeren becerilerdeki eksiklik bireyin kendisi hakkındaki benlik kavramının gelişmemesi; sosyal beceri düzeyinin geliştirmesi ile giderilebilir (Morrison, 1994).

Sosyal gelişim açısından incelendiğinde zihinsel engelli çocukların akranlarına göre birçok özelliklerde belirli şekilde geri ve gelişmelerinin yavaş olduğu görülmektedir. Zihinsel engelli çocukların grubundaki eğitilebilir zihinsel engelli çocukların zeka bölümleri normal akranlarına en yakın olan bir kesim olduğu için onlara yönelik farklı bir eğitim uygulanmasını gündeme getirmez. Sadece onların sosyal bir varlık olarak gelişmesi için daha sık, daha çeşitli sosyal yaşantılar sağlanması gerekir. Uyumsal sosyal davranışların kazandırılması onların düzeylerine uygun sosyal durumlardan

başlayarak değişen ve gelişen sosyal yaşantılara etkin bir şekilde, yaparak yaşayarak katılımlarının sağlanması ile mümkündür (Özgür, 2007).

Vygotsky (1978), çocuğun sosyal çevresinin bilişsel gelişimde önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür. Çocuklar, çevresindeki kişilerden ve onların sosyal dünyalarından öğrenmeye başlamaktadırlar. Bilişsel gelişim, başkaları tarafından düzenlenen davranışlardan, bireyin kendi kendine düzenlediği davranışlara doğru bir ilerleme gösterir. Öğretmenlerin ve yetişkinlerin asıl yapması gereken, dışsal denetimi giderek azaltıp çocuğun içsel denetimini beslemek ve kendi kendini düzenlemesini desteklemektir (Senemoğlu, 2001).

Sağlıklı toplumların oluşabilmesi için toplumu oluşturan engelli ya da engeli olmayan bireylerin sosyal gelişim yönünden yeterliliğe ulaşmış olması gerekir. Sosyal yönden yeterli gelişim gösteren bireyler topluma daha kolay uyum sağlar. Bu bakımdan çocukların sosyal gelişim dönemlerini sağlıklı olarak tamamlamaları önemli bir konu olmaktadır. Bu çalışma sosyal gelişimi konu edinmesinden dolayı önemlidir. Zihinsel engelli çocukların olağan çocuklar gibi aynı temel psikolojik, sosyal ve duygusal gereksinimlere sahiptirler. Bununla birlikte bazı uyumsuz becerileri yerine getirmede yetersizlik göstermeleri, bunun çevre ile ilişkili deneyimlerini olumsuz yönde etkilemesi, genellikle tipik olmayan davranışları artırıcı bir rol oynamaktadır. Nitekim, zihinsel engelli bireylerde uyumsuz davranışlar ve davranışsal problemler daha yüksek oranda görülmektedir (Barlow&Durand,1995).

Zihinsel engelliler grubunda % 75'lik bir orana sahip olan eğitilebilir zihinsel engelli çocukların en belirgin özelliklerinden birisi sosyal becerilerindeki yetersizlikleridir. Sosyal gelişimleri akranlarına göre geri ve yavaş olduğundan kendilerinden yaşça küçük sosyal düzeyde benzerlik gösterenlerle sosyal ilişkiler kurmayı tercih ederler. Bu özellikleri nedeniyle onların sosyal gelişimini sağlamak için mümkün olduğu kadar olağan akranlarıyla ilişki kurabilecekleri sosyal durumlar sağlanmalıdır. Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar, zihinsel engelliler grubunda olağan çocuklara en yakın olanlardır. Zeka bölümleri 45-74 arasında olup hem zihinsel fonksiyonlarında hem de sosyal uyum becerilerinde olağan akranlarından gerilik gösterirler. Bu nedenle sosyal uyumlarının sağlanmasında eğitimin rolü belirleyici olmaktadır. Bu çocuklara toplumsal bir varlık olarak yaşadığı toplum içinde çeşitli durumlara uyabilme becerilerinin kazandırılmasının yaşamsal derecede önem kazandığı bir gerçektir. Çocukların sosyal yaşamlarının anlamlı ve doyurucu olması, onlara

verilecek sosyal yaşantılarla ve kazandırılacak sosyal uyumu sağlayan becerilerle orantılıdır (Çağlar, 1979).

Zihinsel engelli çocuklar da normal çocuklar gibi, yeme, içme, sevme, sevilme, kabul edilme, başarılı olma gibi biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinimlere sahiptirler. Sosyal çevrede yaşamlarını sürdürebilmeleri için bu gereksinimlerin karşılanması gerekmektedir (Özer, 2001) .

Bireyin topluma uyumunda önemli bir nokta olan uyumsal davranış birikimi açısından zihinsel engele sahip bireyler yetersizlik göstermektedir. Bu yetersizlikleri bireyin topluma sosyal uyumu güçleştirmekte, gerekli eğitsel ve psikolojik önlemler alınmadığı takdirde imkansız hale gelebilmektedir (Ersoy&Avcı, 2000).

Bu araştırmada amaç; hafif düzey zihinsel engelli çocukların oyun ve beden eğitimi uygulamalarının onların sosyal beceri kazandırmaya yönelik etkisinin olup olmadığı incelenmiş ve buna bağlı olarak hafif düzey zihinsel engelli bireylerin eksik kalan sosyal becerilerini tamamlamaya yönelik çözüm önerileri getirmektir.

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve

2.1. *Beden Eğitimi Ve Oyun*

2.1.1. *Beden Eğitimi*

Beden eğitimi bireylerin beden, ruh ve zihin sağlığının gelişimini sağlayan bir bilim dalıdır. Beden eğitimi insan sağlığı, karakter gelişimi, psikolojik gelişimi ile doğrudan ilgili olan etkili bir eğitim faaliyetidir. Bireylerin zihinsel ve sosyal gelişimleri ancak bedensel gelişmeyle olacaktır ve bu uyum olduğu sürece birey ve toplum sağlıklı ve mutlu olabilir.

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Düzeni ona göre kurulmuştur. Doğal hareketlerin, uygarlığın ilerlemesi ile değişikliğe uğraması, bir takım vücut bozukluklarını da beraber getirmiştir. Bu da eski doğal hareketliliğin sağlıklı yapının dejenerasyonuna sebep olmuştur. Hareketsizliğin getirdiği bir takım vücut bozuklukları ve hastalıklarında beden eğitimi ve spor bir tedavi aracı olarak kullanılmaktadır (Çolakoğlu,1986,Akt:Harmandar,2004). Böylece insan, yeni koşulların getirdiği bozukluğu tabii olmayan hareket ve faaliyetlerle kişide yeni değişiklikler, daha önceki zayıf durumunu düzeltici, iyi durumunu muhafaza edici, yetersizliğini iyileştirici faaliyetler olarak “beden eğitimi” faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimin sağlanmasıdır (Harmandar,2004).

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğin de eğitimidir. Öğrencinin gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araçtır. Beden eğitimi, bireyin beden ve ruhen gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlanarak, yapılan düzenli ve kurallı çalışmaların tümüdür (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,1988).

İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır (Aracı,2006).

Kısaca beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığını korumaya beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyun, jimnastik gibi spora dönük alıştıırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (İnal,2013).

2.1.2. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Hikmet Aracı'ya (2006) göre “ beden eğitiminin genel amaçları” aşağıdaki biçimde açıklanmaktadır.

Atatürk ilkeleri ve inkılapları, anayasa, milli eğitim temel kanunu ve türk milli eğitim'inin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

Genel Amaçlar:

1. Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme
2. Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
3. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
4. İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
5. Beden eğitimi ve spor ile ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
6. Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
7. Halk oyunlarımız ile ilgili bilgi ve beceriler edinebilme ve bunları uygulamaya istekli olabilme.
8. Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.

9. Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak serbest zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.
10. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
11. Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
12. İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
13. Görev ve sorumluluk alabilme, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
14. Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
15. Dostça oynama ve yarışma, kazanını takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
16. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar kazanabilme.
17. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
18. Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme.

2.1.3. Oyun

Oyun özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak belirli zaman ve mekan sınırları içerisinde gerçekleştirilen bizatihi bir amaca sahip olan bir gerilim ve sevincin duygusu ile alışılmış hayattan başka türlü olmak bilincinin eşlik ettiği iradi bir eylem veya faaliyettir (Huzinga ve Homo,1995; Akt: Çamlıyer, 1997).

Oyun insanların beden ve kafa yeteneklerini geliştirmek için, hesap, dikkat, rastlantı ve beceriye dayanan çoğu kez oyalanmak için oynanan aynı zamanda tat veren bir tür yarışmadır (Sun&Seyrek,1991).

Oyun hem eğitici ve hem öğreticidir. Bireyin, topluma ve bulunduğu gruba uyumunu sağlar. Çocuk oyunda güler, bağırır, sıçrar, atlar, hoplar, koşar, tırmanır, yuvarlanır, kısaca organizmanın sahip bulunduğu yetenekleri geliştirme imkanı bulur. Fiziksel gelişimini sağladığı gibi, oyunun kuralları, oyunda aldığı roller ona toplumsal birlikteliği öğretir.

Çocuk, kavramları, cisimleri, toplumsal kuralları, haklarını ve mücadele etmeyi oyun içerisinde önce algılar, sonra anlar, sonra da öğrenir ve geliştirir. Oyun, genel olarak çocuğu, birçok yönden etkiler ve gelişmesine katkıda bulunur (Hazar, 1996).

Dönmez (1992), genel tanımıyla oyunu, belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olarak ifade etmektedir.

2.1.4. Oyunun Yararları

İsmail Hakkı Harmandar'a göre "oyunun yararları" aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

1. Çocuklar oyun oynamak yoluyla güç kazanmayı, başarıyı ve yenilgiyi öğrenirler. Böylece bedensel ve zihinsel bakımdan olduğu kadar, heyecanlarını kontrol etme bakımından da gelişirler.
2. Çocuk, oyunda bedenini çalıştırır, kaslarını çeşitli biçimlerde kullanarak geliştirir, geliştirdiği beceriler sonunda kendine güveni artar.
3. Zekasını geliştirir. Dikkatini toplamayı, kendini bir amaca yöneltmeyi, oyun esnasında ortaya çıkan sorunları görmeyi, bunlara çözümler bulmayı öğrenir.
4. Karar verme yeteneğini geliştirir.
5. Çocuk, oyununda özgür olma, kendi kendini idare etme ve çevresiyle uyumlu ilişkiler kurma ihtiyacını giderir.
6. Çocuk, oyunlar aracılığıyla kendi güçlerini sınamakta, atılıma girişmekte, büyüklerin denetiminde olan durumlardan sıyrılıp kendi yaşlarının çizdiği sınırlar içinde rekabet etmekte, kaybetse bile, bunu iyi bir sporcu gibi sineye çekmektedir.
7. Oyun ve spor, çocuğun toplumsallaşma sürecinde önemli araçlardır. Bu tür etkinliklerle çocuk; işbirliğini, başkalarıyla birlikte olabilmeyi, başkalarıyla başa çıkabilmeyi, hem lider olmayı hem başkalarını izlemeyi, kendini başkalarıyla kıyaslanarak yetenekler açısından değerlendirmeyi öğrenir.
8. Okul öncesinden çocukların öğrenmeleri gereken bilgi ve beceriler, oyun yoluyla daha kolay edinilir; eğitimleri kolaylaşır.
9. Çocuğun seçtiği oyunlar ve bu oyunlarda aldığı roller, onun kişiliğini açığa vurmakta geniş ölçüde ipuçları sağlamaktadır.

10. Çocuk, oyun aracılığıyla üzüntülerini, kaygılarını, korkularını dile gerektirir, sıkıntılarını, bunalımlarını dışa vurur. Kaygılarının yükünden kurtulur ve deşarj olur.
11. Çocuğun ruhsal uyumsuzluklarının tedavisinde en etkili yöntem, younla tedavidir. Çocukla en iyi ilişki, oyun oynarken kurulur. Çocuğu tanıma, sorunlarının nedenlerinin bulup çıkarma işi, oyun aracılığıyla yapılır.
12. Oyun içinde kişi kendisini dinlemekten sıyrılıp, bulduğu yeni ipuçlarıyla algılarını ve dış dünyasını zenginleştirir. Bu da, kişiliğinde bulunabilecek olan güvensizliklerin, düzensizliklerin ortadan kalkmasına yardımcı olabilir.
13. Bir çocuğun oyun stili, onun bazı psikolojik özelliklerini ele vermektedir. Genellikle sporcular, dışadönük bir kişilik özelliği gösterdikleri halde, içlerinde üstün bir performans gösterenler, içe dönük özellik taşırlar (Harmandar,2004). .

2. 2. Engelli Nedir?

Günümüzde bireylerin fizyolojik, psikolojik ve anatomik eksiklikleri veya yetersizliklerini ifade etmek amacıyla engelli, sakat, özürü, özel ihtiyaçlı, sınırlı durumlu gibi ifadeler kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından hastalık sonuçlarına dayanan ve sağlık yönüne ağırlık veren bir tanımlama ve sınıflama yapılmış ve sakatlık üç ayrı kategoride tanımlanmıştır. Buna göre yetersizlik; sağlık bakımından fiziksel yapı ve fonksiyonlarda eksiklik ve anormalliği ifade ederken, özürü lülük ise; bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmedeki kısıtlılık veya yetersizlik, engellilik ise; bir yetersizlik ya da özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesi olarak tanımlanmaktadır (*Özürü lüler Şurası Ön Komisyon Raporları*, 1999: Ankara).

2.3. Engel Türleri

1. Zihinsel Yetersizlik
2. Özel Öğrenme Güçlüğü
3. Bedensel Yetersizlik, Süreğen Hastalık ve Ortopedik Yetersizlik
4. Dil ve Konuşma Güçlüğü

5. İşitme Yetersizliği
6. Görme Yetersizliği
7. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB)
8. Yaygın Gelişimsel Bozukluk
- 9.Üstün ve Özel Yetenek

Milli Eğitim Bakanlığı genel olarak yukarıdaki basit sıralamayı yaparken, Gallahue'ye göre ise ortaya çıkan yetersizlikler çerçevesinde engel grupları:

a) Bedensel Engelliler: Algılama yetersizlikleri (İşitme- Görme), Kardio-Vasküler zedelenmeler sonucu ortaya çıkan yetersizlikler (Kalıtsal-Romatizmal-Kroner Kalp Rahatsızlığı), Merkezi Sinir Sistemi zedelenmesi sonucu ortaya çıkan yetersizlikler (Cerebral Palsy- Spastik- Athetoid- Ataxia- Tremor- Rijiditi- Epilepsi), Kas-İskelet Sistemi zedelenmesi sonucu ortaya çıkan yetersizlikler (Os Good Schlatter- Arthritis- Duruş Bozuklukları).

b) Zihinsel Engelliler : Hafif Derecede Zeka Geriliği (50 / 55 – 70 IQ), Orta Derecede Zeka Geriliği (5/40 – 50 / 55 IQ), Ağır Derecede Zeka Geriliği (20 / 25 - 30 - 35 IQ), Derin Zeka Geriliği (20 –25 ve Altı IQ).

c) Duygusal Engelliler (Duygusal Rahatsızlıklar)

d) Öğrenme Engelliler (Dilin Yazımı - Konuşulmasında- Motor Beceri Eksikliği)

e) Diğer Engelliler (Astım- Diabet- Obezite- Lösemi) olarak sınıflandırılmıştır (Gallahue,1987).

2.4. Engel Nedenleri

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerde meydana gelen yetersizliklerin nedenleri üç ana başlıkta yer almaktadır. Bunlar; doğum öncesi nedenler doğum sırası nedenler ve doğum sonrası nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Özer,2001).

Doğum Öncesi Nedenler:

- Aile soyunda var olan kalıtımsal hastalıklar
- Özellikle kalıtımsal hastalığı olan akrabalar arasındaki evlilikler
- Anne ve baba arasındaki kan ve Rh uyumsuzluğu
- Kromozomal nedenler
- Annenin doğum yaşının altında yada üstünde bir yaşta hamile kalması sonucu doğumlar
- Hamilelik sırasında doktor tavsiyesi dışında ilaç kullanımı
- Hamilelik sırasında annenin sigara,alkol,uyuşturucu kullanması

- Hamilelik sırasında iyonize röntgen ışınlarına maruz kalma
- Hamilelik sırasında yetersiz beslenme
- Hamilelik sırasında ateşli,bulaşıcı hastalık geçirme
- Hamilelik sırasında kaza,aşırı stres,zehirlenme ve travmaya maruz kalma
- Hamilelik sırasında sağlık kontrollerinin ve yapılması gereken testlerin yaptırılmaması
- Hamile kalmadan önce ve hamilelik döneminde alınması gereken vitamin ve minerallerin eksikliği
- Çok sayıda ve sık hamile kalınması veya doğum yapılması
- Annede yüksek tansiyon,kalp hastalığı,şeker hastalığı gibi hastalıkların bulunması

Doğum Anına Ait Nedenler:

- Doğumun sağlık kuruluşunda, sağlık elemanlarınca gerçekleştirilmemesi
- Doğumun beklenen süreden önce ve güç olması
- Bebeğin düşük doğum ağırlığı ile doğması
- Doğum esnasında bebeğin travmaya maruz kalması• Doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalması

Doğum Sonrası Nedenler:

- Doğum sonrası bebeğin ağır ve ateşli hastalık geçirmesi
- Yeni doğan bebeğin sağlık kontrolünden geçirilmemesi ve gerekli testlerin yaptırılmaması
- Bebeğin aşılarının düzenli olarak yaptırılmaması
- Ağır doğum sarılığı
- Bebeğin yetersiz beslenmesi
- Ev,iş,trafik kazaları
- Zehirlenmeler
- Doğal afetler
- Ailenin ve çevrenin eğitimsizliği (Cehalet)
- Bireylerin ihmal ve istismar edilmesi

2.5. Zihinsel Engelliler

Zeka geriliği hali hazırdaki işlevlerde önemli sınırlılıkları göstermektedir. Bu, zihinsel işlevlerde önemli derecede normal altı, bunun yanı sıra zihinsel işlevlerle ilişkili uyum becerilerinden (iletişim, özbakım, ev yaşamı, sosyal beceriler, toplum hizmetlerinden yararlanma, kendini yönlendirme, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceriler, boş zamanlarını değerlendirme ve iş) iki ya da daha fazlasında sınırlılıklar gösterme durumudur (Eripek&Diğerleri,2002).

AAMR'nin 2002 yılında önerdiği yeni tanım; zeka geriliği, hem zihinsel işlevler hem de kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde anlamlı sınırlılıklar görülen bir yetersizlik olarak nitelendirilmektedir (Eripek&Diğerleri,2002)

2.6.Zihinsel Engel Sınıflaması

Zihinsel engelliler homojen bir grup değildir. Kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler. Bu nedenle zihinsel engelli bireyleri ortak özelliklerine göre sınıflandırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Zihinsel engellirin sınıflandırılması 2 çeşit olarak ele alınır. Bunlardan birincisi psikolojik sınıflandırma ikincisi ise eğitsel sınıflandırmadır.

1921 yılında AAMR'nin çekirdeğini oluşturan American Association for the Feeble-minded'in yaptığı ilk sınıflandırma günümüzde psikolojik sınıflandırma olarak kabul edilmektedir.

Zihinsel Engelliliğin Psikolojik Sınıflandırılması

Düzye	Zeka bölümü puanları
Hafif düzey zihinsel engelli	50/55-70
Orta düzey zihinsel engelli	35/40-50/55
Ağır düzey zihinsel engelli	20/25-35/40
Çok ağır düzey zihinsel engelli	20/25'den aşağı

Diğer bir sınıflandırma olan eğitsel sınıflandırma bireylerin eğitim ihtiyaçlarına göre oluşmaktadır. Zihinsel engelli bireylerin neyi öğrenip neyi öğrenemeyecekleri belirlenmeye çalışılır. Bu grupların oluşumunda yine zeka bölümleri puanları kullanılır fakat daha esnekler. Eğitsel sınıflandırma aşağıdaki gibidir:

Zihinsel Engellilerin Eğitsel Sınıflandırılması

Düzyey	Zeka bölümü puanları
Eğitilebilir zihinsel engelli	50/55-70
Öğretilebilir zihinsel engelli	35/40-50/55
Ağır zihinsel engelli	20/25-35/40
Çok ağır zihinsel engelli	20/25'den aşağı

Hafif düzey zihinsel engelli olarak tanımlanan eğitilebilir zihinsel engelli bireyler zekâ gelişimi normalin altında olan ve bu nedenle normal ilkökul programlarında yetersiz kalırlar. Akademik becerileri beklentisi başladığında ayırt edilebilen bu bireyler, kısmen veya tamamen destek alabilirlerse ilerleme kaydedebilir ve mesleki yeterlilik kazanabilirler.

Orta düzey zihinsel engelli bireyler, daha önce farkedilebilir, çünkü gelişim özellikleri normallerden farklıdır. Akademik beceriler konusunda bu bireyler başarılı olamaz fakat sosyal uyum, özbakım becerileri, günlük yaşam becerileri konusunda başarılı olabilirler. Bu bireyler yaşamlarını birilerine bağımlı bir biçimde sürdürürler.

Ağır düzey zihinsel engelli bireyler, doğumdan hemen sonra yada çok kısa zamanda farkedilebilir. Bazı özbakım becerilerini öğrenebilirler fakat yaşamları boyunca bakım ve gereksinime ihtiyaç duyarlar.

Çok ağır düzey zihinsel engelli bireyler, doğumdan sonra anormallikler olduğu görülmekte ve fark edilmektedirler. fiziksel ve nörolojik hşarları mevcuttur. Yaşamları boyunca bir bakıcıya ihtiyaç duyarlar. tuvalet ve yemek yeme konusunda çok az da olsa eğitim alabilir, sınırlı ifadeler kullanabilirler.

2.7. Zihinsel Engelin Sebepleri

Zihinsel engelin sınıflandırılmasında günümüzde yaygın olarak kullanılan AAMR'ın (American Association On Mental Retardation American Mental Retardasyon Derneği) yaptığı sınıflandırma kullanılmaktadır. Buna göre zihinsel engelin nedeni ve zamanı dikkate alınarak 9 grup oluşturulmuştur.

1-Bulaşıcı hastalıklar ve zehirlenmeler: Doğum öncesinde annenin geçirdiği (kızamıkçık,frengi vb.) bulaşıcı hastalıklar henüz gelişmekte olan bebeğin beyinde çeşitli bozukluklara neden olmaktadır. Doğum sonrasında çocuğun geçirdiği bulaşıcı hastalıklar ve zehirlenmeler de beyinde çeşitli bozukluklara neden olabilmektedir.

2-Yaralanma ve fiziksel etkiler: Henüz doğmamış veya yeni doğmuş çocuğun yaralanması ya da fiziksel etkiler sonucu beyinde meydana gelen hasar ya da zararlar zeka geriliği ve bunun yanı sıra çeşitli bedensel ve duygusal engellere neden olabilmektedir. Doğum öncesi hamile annenin geçirdiği kazalar, aldığı röntgen ışınları, doğum sırasında çocuğun oksijensiz kalması, doğum sonrasında çocuğun geçirdiği kazalar, düşmeler, çarpmalar, trafik kazaları beyinde çeşitli geriliklere neden olabilir.

3-Metabolizma ve beslenme bozuklukları: Bazı bireylerde metabolizmanın sağlıklı işlememesi sonucu ortaya çıkan zehirli maddeler organizmanın bütününe ve beyin gelişimini engellemektedir. En sık rastlanan metabolizma bozuklukları galaktose, fenil ketanüri (PKU) ve endokrin bozukluklarıdır. Hamile annenin ya da yeni doğan bebeğin yeterince beslenememesi de beyin gelişimini olumsuz etkiler.

4-Kaba beyin hastalığı: Zihinsel geriliğe neden olan ur ve diğer hastalıkları kapsamaktadır. En bilinenleri Tuberos, Sklerosis ve Nevrofibromatosisdir.

5-Doğum öncesi bilinmeyen nedenler: Zeka geriliğiyle ilişkisi olan, ancak nedeni bilinmeyen doğum öncesi ve doğum anında meydana gelen durumlardır. Örneğin kafatasının gelişimindeki anormallikler ve diğer beyin özürleri.

6-Kromozom anormallilikleri: Sağlıklı insanların hücrelerinde 23 çift kromozom bulunur. Bazen kromozom yapılarında bazı bozukluklar görülür. Bu durum kalıttan ya da sonradan meydana gelen etmenlerden kaynaklanabilmektedir (radyasyon, ilaçlar,kimyasal maddeler, virüsler, bağışıklık mekanizması, yaşlı yumurta ya da sperm hücreleri gibi). En çok rastlanan Down Sendromudur.

7-Gebelik bozuklukları: Erken doğum ya da geç doğum gibi anormal gebelik süresinden sapmalardır. Sapmanın derecesi arttıkça zihinsel engelliliğin yanı sıra çeşitli engeller gösterme olasılığı da artmaktadır. Erken doğum daha sıklıkla bu tür problemlere neden olmaktadır.

8-Ruhsal bozukluklar: Beyin yapısında özrü olmayan, ruhsal bozukluklar sonucunda meydana gelen zihinsel engellilik durumları bu duruma girmektedir. Ağır dercede

ruhsal bozukluk gösterenlerin zihinsel işlevlerinde çeşitli gerilikler görülse de, bu kişilere zeka ölçekleri uygulama ve sonuçları değerlendirmede önemli problemlerle karşılaşmaktadır.

9-Çevre etkileri: Zihinsel engellilik olumsuz çevre koşulları sonucunda da ortaya çıkabilmektedir. Aile içinde en az 1, akrabalar arasında da 1 ya da daha fazla zihinsel işlevleri normalin altında olan birey ya da bireyler olması, ailenin yoksul olması, evdeki fiziksel koşulların yetersiz olması, beslenme ve tıbbi problemler, anne-çocuk arasındaki ilişkilerde yoksunluk ya da sınırlılıklar, sosyal yaşamda yetersizlikler olarak tanımlanmaktadır (Özsoy ve diğerleri,2002).

2.8. Hafif Düzey Zihinsel Engelli

Bu gruptaki zihinsel engellilerin Binent zeka testindeki zeak bölümler, 52-67, Wechsler zeka testindeki zeka bölümleri ise 55-69 arasında değişmektedir. Normallerden görünürde hiç bir farklılıkları yoktur. Bu nedenle çoğu kez okula başladıklarında akademik beceri beklentileri ile karşılaşınca kadar fark edilmeyebilirler.

Bu çocukların eğitim amaçları genellikle aşağıdaki alanları kapsar:

- Temel akademik beceriler,
- Temel sağlık ve temizlik alışkanlıkları,
- Sosyal beceriler,
- Uygun benlik kavramı,
- İş beceirleri,
- Vatandaşlık görevleri (Özsoy ve diğerleri,2002).

Bu kişiler okula başlayana kadar çoğunlukla akranlarından ayırt edilemezler. Ergenliğin ileri dönemlerinde yaklaşık 6. sınıfa kadar akademik becerileri genellikle kazanırlar. Yetişkinlikte beceri ile ilişkili meslek yaşamı ve koruyucu çalışma gruplarıyla kendi kendilerine bakabilmelerine karşın sosyal ve mali sorunlarla ilgili olarak yardıma ihtiyaç duyabilirler. Evlenebilirler ve çocuk sahibi olabilirler (Davison & Neale,1998).

Genelde, hafif geriliği olan bireylerin bedensel sağlık özellikleri ve gereksinimleri bakımından diğer bireylerden önemli ölçüde farklı değildir. Bununla birlikte, duyuşsal motor gelişmelerinde yaşıtlarıyla karşılaştırıldığında daha sık yetersizlik durumları göstermektedirler (Eripek, 2005).

Hafif geriliği olan çocuklar, diğer çocuklara göre hastalıklara daha açıktır. Bunun yanı sıra çoğunun düşük sosyo-ekonomik çevreden geliyor olmaları, bu çevrelerden gelen çocuklarda beslenme ve sağlık bakımın yetersiz olması, önemli sağlık problemlerine neden olabilmektedir. Nitekim soğuk algınlığı ve st solunum yolları enfeksiyonları diğer çocuklarla karşılaştırıldığında bu çocuklarda daha sık görülmekte ve daha uzunca bir zaman sürmektedir. Yine diş sağlığı problemleri de daha yaygındır. Diş sağlığı problemleri genellikle yetersiz beslenme, dişlerin düzenli olarak fırcalanmaması ya da dişlerin düzenli olarak kontrol edilmemesinden kaynaklanmaktadır (Eripek, 2005).

2.9. Hafif Düzey Zihinsel Engelli Bireylerin zellikleri

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre hafif düzey zihinsel engelli bireylerin özellikleri aşağıda ki gibidir.

2.9.1. Zihinsel Gelişim zellikleri

- ✓ Zekâ ile başarı arasında kuvvetli bir bağ bulunması nedeniyle bu çocuklar yaşıtlarına oranla daha başarısızdırlar.
- ✓ Başarısızlık daha çok okuma-yazmada, okuduğunu anlamada, temel aritmetik becerileri kazanma ve akademik kavramlarda ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Algıları, kavramları ve tepkileri basittir. İlgisi süreleri, motivasyonları kısa süreli ve dikkatleri dağınlıktır. Bu nedenle devamlı izleme ve teşvik edilmeye ihtiyaçları vardır.
- ✓ Gördükleri, duydukları Őeyleri abuk unuturlar, bellekleri zayıftır. Bu nedenle sık sık konuları tekrar etmek gerekir.
- ✓ Somut kavramları, olayları daha iyi kavrarlar.

- ✓ Soyut kavramları anlamada güçlük çektikleri için zaman kavramını ve aritmetik kavramlarını algılama çok geç ve güç gelişir.
- ✓ Çeşitli durumları kavramada, genelleme yapmada, kazandıkları bilgileri ilişkilere göre gruplamada, öğrendiklerini transfer etmede zorluk çekerler.
- ✓ Duygu ve düşüncelerini açık ve net ifade etmede güçlük yaşarlar.
- ✓ Görsel ve işitsel algılarında yaşıtlarına oranla gerilik gösterirler.
- ✓ Uzak gelecekle pek ilgilenmezler. Uzak geleceğe yönelik, planlama ve hazırlıkta bulunmazlar.
- ✓ Benzerlik ve farklılığı ayırt etme de zorlanırlar. Tasarım ve çağrışım yetilerinde yetersizlik gözlenir. Olayları anlatma ve tartışma yetenekleri yaş düzeylerinin altındadır.
- ✓ Bir kısmı bakmadan yazabilecek hale gelebilir. Okumayı tam olarak öğrenebilenlerin sayısı ise daha azdır.
- ✓ Eşyaları genellikle tanırlar, eşyaları sınıflandırmada ve yararlarına ait kısa açıklamalar yapabilmeye başarı gösterirler.
- ✓ Resim açıklamalarında genellikle eşyaları isimlendirir ve hareketleri anlatabilirler. Çizdikleri resimlerde detaya önem vermezler.

2.9.2. Psikomotor Gelişim Özellikleri

- ✓ Bu çocuklarda; organlarda deformasyon, diş çürükleri, kafa ve beden de oran farklılıkları, görme ve işitme kusurları vb. sağlık sorunlarına rastlanabilmektedir.
- ✓ Kol ve bacak kasları gelişmiştir, bazı çocuklar vücut hareketlerini (yürüme, koşma, merdiven çıkma v.b) normal yaşıtları ile aynı zamanda, bazıları ise yaşıtlarından biraz daha gecikmeli olarak yerine getirebilmektedirler.
- ✓ Yürüyüş, sıçrama, atlama hareketlerini yapmada kolaylık görülür. Belirli uzaklığa topu fırlatma ve yakalama gibi el ve kol kaslarının kontrolüne yarayan düzenli denemeleri çoğu kez başarabilirler.
- ✓ Devamlı ve daha fazla dikkat harcayarak kalem fırça ve tebeşir kullanma becerisi kazanırlar. El becerilerine karşı ilgi artar. Makasla kâğıt kesmekten,

çekiç ve testere gibi aletlerle iş yapmaktan hoşlanırlar, ama yaptıkları işler genellikle kabaca işlerdir.

- ✓ Fiziksel gelişimleri (boy-kilo) ise yaşlarının gelişimi ile tutarlılık gösterir.
- ✓ Kolay yorulur ve sabırsızdırlar.

2.9.3. Dil ve Konuşma Gelişim Özellikleri

- ✓ Konuşma gelişimleri yavaş olup, genellikle geç konuşmaya başlarlar. Dil ve konuşma becerilerinde gecikme ve ilk basamaklarda takılma gibi durumlara sıklıkla rastlanmaktadır.
- ✓ Bu çocuklarda çeşitli dil ve konuşma bozukluklarına rastlanabilmektedir.
- ✓ Bu çocukların kelime dağarcıkları yaşlarına göre geridir.
- ✓ Alıcı ve ifade edici dil gelişimi zayıflıklarına rastlanmaktadır. Çoğunlukla ilköğretime konuşma ve dil becerilerini zayıf da olsa kazanmış olarak başlamaktadırlar.

2.9.4. Sosyal ve Kişilik Gelişimi Özellikleri

- ✓ Duygu ve düşüncelerini açıkça ifade edemezler, güvendikleri bir kişinin teşvik ve onayını beklerler.
- ✓ Genellikle kendilerinden yaşça küçük çocuklarla iletişim kurarlar.
- ✓ Yakın çevresindekilerle kolay dostluk kuramazlar. Kurdukları dostlukları uzun süre devam ettiremezler.
- ✓ Sosyal ilişkilerinde grupta daima başkalarına bağımlı olma eğilimindedirler. Grup etkinliklerinde bir lidere tabii olmayı isterler, sorumluluk almaktan çekinirler.
- ✓ Oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler. Kuralları güç oyunlara ve sosyal faaliyetlere katılmazlar.
- ✓ Sosyal durumlara uymada zorluk çekerler ve uyum sağlayacak uygun çözüm yolları bulamazlar.
- ✓ Sosyal faaliyetlere karşı ilgileri azdır. Çok az sayıda sosyal faaliyetlere katılırlar.
- ✓ Sosyal kuralları kavramakta zorluk çekerler. Sosyal ilişkilerinde kendilerini grupta kabul ettirecek becerileri azdır.
- ✓ Yeni durumlara uyum sağlamakta zorluk yaşarlar, daha çok monoton işler yapmaktan hoşlanırlar (mebk12.meb.gov.tr).

2.10.Sosyalleşme

İnsan sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün, hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir. Sosyalleşme birçok karmaşık faktörün etkilediği bir oluşumdur. Bireyin sosyalleşmesinden, bir anlamda yaşadığı kültürü ve dolaylı olarak bu kültürle bağlantılı diğer kültürleri öğrenmesi kastedilmektedir. Bir diğer anlamda ise, sosyalleşme, kişinin, grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenmesi, bu değerler düzenini benimsemesidir. Bu öğrenme doğumdan ölüme dek tüm yaşam boyunca devam eder ve bu süre içinde bireyin çevredeki insanlarla ilişkileri ve diğer çevre faktörleri sosyal uyumunda önemli rol oynar (Yavuzer,2000).

Kişiler doğdukları andan itibaren içinde buldukları toplumun değerlerine, kültürüne uygun bir biçimde hareket etmeye başlar ve öğrenirler. Bu öğrenme sürecine toplum biliminde sosyalleşme adı verilmektedir. Kişiler yaşadıkları ortamda yada buldukları grubun kurallarına, yaşayış biçimlerine, doğrularına ve yanlışlarına göre yaşamaya başlar. Bu süreçle toplumla birlikte yaşamayı öğrenir ve topluma dahil olurlar.

Toplumsal normların dışında hareket eden kişiler, buldukları çevrede yadrganmakta ve yargılanmaktadır. Toplumsal normları kazanmamış birey toplumdaki dışlanır ve toplum tarafından kabul görmez. Bireylere yeterli sosyalleşme ortamı sağlanmamış veya bireylerin sosyalleşme süreçleri tamamlanamamışsa, birey ve toplum arasında uyumsuzluk meydana gelir. Bu durum hem kişileri, hem de toplumu rahatsız eder. Sosyalleşme , toplum ve kişi arasındaki iletişimi sağlamaktadır.

Sosyalleşme, geniş bir ifadeyle, çocuğun eğitimi demek olup, topluma hazırlanma, onunla bütünleşme demektir. İnsan davranışı sosyal çevrenin yönlendiriciliği ile meydana gelir ve çevre tarafından öğretilir (Erkal, 1996).

Sosyalleşme toplumun, kişinin diğerleri ile birlikte yaşayabilmesi için ondan beklediklerini temsil eder. Kişinin, toplum içinde diğerleri ile birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, göreneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme-içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, toplumsal hayatın norm ve ayınlarına uyması

ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olabilir (Dönmezer, 1994).

Sosyalleşme insanın diğer insanlarla olan davranışlarını kapsayan ve ömür boyu geliştiren bir oluşumdur (Mengütay, 1997).

Karşılaştığı ilk toplumsal kurum olan ailede çocuk iyi-kötü, güzel-çirkin gibi ahlaki normları ve değer yargıları ile gelenek ve göreneklerin ilk bilgisini burada alır. Bireyi toplumsal hayata alıştırmaya ve hazırlamanın eğitiminin temel hedeflerinden olduğu göz önüne alındığında, ailenin çocuğun toplumsallaşmasında yerinin neden önemli olduğu ortaya çıkar. İnsanın en ilkel ve sürekli duyguları zevk, hoşlanma, acı, kin, çocukluk çağlarında oluşur. Bu bakımdan doğumdan on iki yaşına kadar olan çağ insan hayatının en önemli dönemidir. Öte yandan her türlü iyi alışkanlıklarla iyinin benimsenip seçilmesi, kötünün itilip ondan nefret edilmesi işte bu çocukluk döneminde oluşur ve pekişir (Doğan, 1995).

Bireyin sosyalleşmesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Bu faaliyetler hem devlet, hem birey ve hem de devletle bireyin birlikte ortaya koydukları gayretlerle ortaya çıkabilir. Kültürün kazanılması ve genç nesillere aktarılması da eğitim, öğretim ve öğrenme süreci sonunda elde edilir. Eğitimin sosyalleşme içinde etkin bir yeri vardır (Erkal,1996).

Kişiler sosyal hayata girebildikleri ve o hayattan haberdar oldukları sürece sosyal faaliyetlere katılacaktır. Kişiler sosyal ortamlarda bulundukça veya sosyal faaliyetlere katıldıkça sosyalleşecek, toplumuma ait üyeler haline gelecektir

2.11.Sosyal Beceri

Çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde yaşama iyi uyum sağlaması ayrı bir öneme sahiptir. Çocukların kazanması gereken becerilerden biri de sosyal becerilerdir. Erken yıllardan itibaren değişik yöntemlerle çocuklara becerilerin birikimli olarak kazandırılması gerekmektedir. Çocuk gelişirken aile, arkadaşlar, okul ve diğer toplumsallaşma kaynaklarından doğrudan ya da dolaylı etkilenecek bu becerileri kazanır. Ancak, bu becerileri bazı çocuklar yeterince kazanamazlar ve o zaman bu becerileri kazanmaları için bazen doğrudan müdahale yapılması

gerekebilir. Sosyal beceri çalışmalarında öncelikle çocukların ne tür becerilerinin eksik olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Sosyal becerileri, bireyin toplum içerisinde diğerleriyle olumlu etkileşim kurmasını sağlayan davranışlar, sosyal yeterliliği ise bu davranışların sergilenmesi ve başkaları tarafından olumlu olarak değerlendirilmesi olarak tanımlayabiliriz. Sosyal beceri eğitimi, sosyal becerilerin kazandırılmasını amaçlayan, çoğunlukla davranışçı tekniklere dayanan, performansa dayalı, bireysel veya grupla uygulanan bir eğitimidir (Güneri, 2014).

Sosyal beceri ve sosyal yeterlilik, çoğu zaman aynı anlamda kullanılmasına karşın bu iki kavram birbirinin yerine geçmektedir. Sosyal beceriler özel, tanımlanabilir, ayrı özellikleri olan davranışlardır ve geniş bir yapı olan sosyal yeterliliğin bir parçasıdır. Buna bağlı olarak bireyin sosyal yeterliliğe sahip olması, çevresi ile uygun şekilde etkileşim kurabilmesi için gerekli olan sosyal becerilerinin olması ve gerekli ortamlarda bu becerileri kullanabilmesi olarak açıklanabilir. Sosyal yeterlilik, diğerlerinin bireyin sosyal işlevleri hakkındaki kararına dayalıdır. Bir başka deyişle sosyal yeterlilik, bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından belirlenen ölçütlere uygun olarak davrandığına ilişkin yargılarını temel alan değerlendirici bir terimdir ve sosyal yeterliliğin temelini oluşturmaktadır (Güneri, 2014).

Sosyal beceriler, bireyin sosyal ortamlarda olumlu sosyal sonuçlar elde etmesini sağlayan, öğrenilmiş davranışlardır. Bir sosyal becerinin sergilenmesi, birden fazla davranışta bulunmayı gerektirebilmekte, bu davranışlar sosyal davranışlar olarak adlandırılmaktadır. Sosyal davranışlar; bireye özgü, gözlenebilen davranışlardır ve sosyal becerilerin alt bileşenleridir. Sosyal bir beceri olan selamlaşmanın beceri analizi yapıldığında göz kontağı kurma, el sıkışma gibi alt beceri basamakları elde edilmekte, her bir basamak bir sosyal davranış olarak kabul edilmekte ve bu basamaklar birleşerek sosyal beceriyi oluşturmaktadır (Akt. Çiftci ve Sucuoğlu, 2007).

Sosyal beceriler; arkadaş kabulü, davranışsal beceriler ve sosyal geçerlik temel alınarak açıklanmakta, arkadaş ilişkileri ile ilgili olarak yapılan tanımda çocuğun / bireyin arkadaşlarıyla ilişkileri ölçüt olarak alınmakta, yaşlıları tarafından kabul edilen, arkadaşları arasında popüler olan çocukların sosyal becerileri yeterli olarak kabul edilmektedir. Davranışsal beceriler temel alındığı zaman sosyal beceriler bireyin içinde bulunduğu durum ile birlikte ele alınmakta ve bu beceriler o duruma özgü olan ve çocuğun olumsuz sonuçlar almasını engelleyen beceriler olarak açıklanmakta, iletişim kurma, etkileşim başlatma, göz kontağı kurma, paylaşma,

yönergelere uyma gibi beceriler gözlenebilir objektif beceriler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal geçerlik açısından ise sosyal beceriler, çocuk/ birey için belirli sosyal ortamlarda önemli sonuçları yordayan davranışlar olarak kabul edilmektedir. Bu üç tanımda ortak nokta sosyal yeterliliğin vurgulanmasıdır. Buna göre sosyal becerileri yeterli olan kişi çevresindekilerle kolayca etkileşim kurabilen, bilgi alabilen, etkileşim sonrasında diğer bireylerde olumlu duygular bırakabilir. Sosyal becerilerin beş temel özelliği vardır:

1. Sosyal beceriler bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyal kurallarına bağlı olan, bireylerin sosyal ortamlarda olumlu ya da nötr tepkiler almalarına, olumsuz tepkilerden kaçınmalarını sağlayan becerilerdir. Nerede, kiminle, nasıl konuşulur?, nerede, kiminle, nasıl konuşulmaz?, okulda, alışverişte, camide, sınıfta, nasıl konuşulur gibi becerilere ilişkin kurallar, sosyal olarak kabul edilen ya da edilmeyen davranışların belirleyicisidir. Sosyal becerileri yetersiz olan bireylere toplumsal kuralların belirlediği davranışların öğretilmesi gereklidir.

2. Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır. Farklı kültürlerde farklı sosyal kuralların olması, her toplumda farklı sosyal davranışların istendik kabul edilmesi, sosyal becerilerin öğrenilmiş davranışlar olduğunu göstermektedir. Bu da sosyal becerileri yetersiz olan bireylere bu becerilerin öğretilebileceği anlamına gelmektedir.

3. Sosyal beceriler amaca yöneliktir ve birey tarafından belirlenen bir amaç için kullanılırlar. Sınıfta soru soran öğrenci, problemi doğru çözebilmesine yarayacak bilgi alması amacıyla, iş yerinde şaka yapan bir kişi olumlu dikkat çekmek amacıyla bu becerileri kullanmaktadırlar. Bireyin amacını belirleyebilmesi ve bu amacı sosyal ortamlarla bütünleştirebilmesinin, sosyal yeterliliğin bir göstergesi olduğu düşünülmektedir.

4. Sosyal beceriler duruma özgüdür ve sosyal ortamlara göre farklılaşır. Bu beceriler bireyin içinde bulunduğu sosyal ortama, ortamdaki kişilere ve etkileşim nedenine bağlı olarak değişmektedir. Kütüphanedeki ya da spor salonundaki davranışlar birbirinden farklıdır. Okul ortamında arkadaşlarla ve öğretmenlerle etkileşime yönelik davranışlar da birbirinden farklıdır.

5. Sosyal beceriler gözlenebilir becerilerin yanı sıra gözlenemeyen bilişsel ve duygusal elemanlardan oluşmaktadır. Selamlaşma, yardım alma, teşekkür etme ve

paylaşma gibi davranışlar gözlenebilir elemanları oluştururken; sosyal durumu algılayabilme, karar verme ve diğerlerinden alınan tepkileri değerlendirebilme gibi davranışlar, gözlenemeyen elemanlar içinde yer almaktadır. Sosyal becerilerin bu özellikleri bireyin çevresiyle etkileşim kurmasının ne kadar güç olduğunu göstermektedir. Bu becerilerin kazanılması, bireyin geçmiş deneyimlerine, çevresinden aldığı geri bildirimlere, içinde bulunduğu sosyal ortamlara / olaylara, çevresindeki kişilere, gözlenebilen ve gözlenemeyen elemanların güçlü ya da zayıf olmasına bağlı olarak gerçekleşmektedir (Güneri, 2014).

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde; Araştırmanın Modeli, Evren ve Örneklem, Veri Toplama Yöntemi, Verilerin Analizi ve İşlemi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmamız yarı deneysel modelde bir araştırmadır. “Hafif düzey zihinsel engelli bireylerde beden eğitimi ve oyunun sosyal beceri düzeylerine etkisinin” belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Burdur ili Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Burdur Engelliler Okulu, Örneklem grubu ise bu okulda bulunan Hafif Düzey Zihinsel engelli 15 öğrencidir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler denetimli gözlem formu ile elde edilmiştir. Amaca yönelik gözlem formu geliştirilmiştir. Geliştirilen gözlem formu uzman görüşü alınarak, anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,90 bulunmuştur. Gözlem formunda katılımcıların demografik özelliklerine yönelik (6) sosyal beceriye yönelik (19)soru önermesi bulunmaktadır.

Testin gerek kapsam boyutunu ve gerekse hedef boyutunu iyi örneklemiş olması kapsam geçerliği için önemli görülmektedir. Bir testin kapsam geçerliğini sağlamak için iki yol izlenmektedir. Bunlardan birisi “Uzman görüşü” diğeri ise çapraz dağılım şeklinde bir konu-amaç tablosu hazırlayarak test sorularını bu tabloya göre hazırlamaktır (Özgüven,1999).

Gözlem formu gözlem sonuçlarının sayısal olarak kaydedilmesini amaçlar. Gözlem konusuna ve amaçlarına bağlı olarak gözlenecek davranış veya olgunun varlık ve yokluklarının işaretleneceği, çeşitli davranışların gözlem sırasındaki tekrarının, miktarının ya da belirli derecelerinin kaydedilip saptanması için önceden hazırlanmış bir formdur. Çoğu kez ayrıntılı olarak gözlenecek davranış veya durumların listelendiği maddelerden oluşur.

Denetimli gözlem gözlemcinin bir birey ya da grubun önceden belirlenmiş davranışlarını belirli koşullar altında planlı ve sistematik olarak incelemesidir. Denetim gözlenen davranışı etkileyen “bağımsız değişkenler” üzerinde yapılmakta, sadece “deneysel değişenin” bağımlı değişken olan davranış üzerindeki etkileri gözlenmektedir. Denetimli gözlemlerde davranış bireyin bulunduğu doğal koşullarda veya özel olarak hazırlanmış yapay koşullarda ya da laboratuvar ortamında yapılabilmektedir (Özgüven,1998).

Geliştirilen gözlem formu, örneklem gurubuna eğitim öncesi ve sonrası uygulanmıştır. Örneklem gurubuna beden eğitimi ve oyun uygulamaları başlamadan önce sosyal becerilerine yönelik gözlem uygulanmıştır. Aynı gruba 14 hafta, beden eğitimi ve oyun uygulamaları yapılmıştır. Bu uygulamanın sonunda gözlem formu tekrar uygulanmıştır. Eğitim öncesi ve sonrası olarak değerler elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler hazırlanan kod yönergelerine göre bilgi formuna işlenmiş ve bilgisayarda değerlendirmeye hazır duruma getirilmiştir. Elde edilen eğitim öncesi ve eğitim sonrası verilere istatistiksel işlem olarak frekans (%), çapraz tablo, Crosstab, eğitim öncesi ve sonrası elde edilen verilerin farklılıklarını test etmek için Independent Samples T test işlemi yapılmıştır. Eğitim öncesi ve eğitim sonrası, ön test ve son test farklılıkların yorumlanmasında 0,05 güven aralığı kabul edilerek yorumlar yapılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular Ve Yorum

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 4.1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		N Dağılım	% Dağılım
Cinsiyet Dağılımı	Erkek	10	66,7
	Kadın	5	33,3
	Toplam	15	100,0
Yaş Dağılımı	11-14 yaş	7	46,7
	15-17 yaş	8	53,3
	Toplam	15	100,0
Baba Eğitim Düzeyi Dağılımı	İlkokul	9	60,0
	Ortaokul	1	6,7
	Lise	3	20,0
	Üniversite	1	6,7
	Cevapsız	1	6,7
Toplam	15	100,0	
Anne Eğitim Düzeyi Dağılımı	İlkokul	10	66,7
	Ortaokul	3	20,0
	Lise	1	6,7
	Üniversite	-	-
	Cevapsız	1	6,7
Toplam	15	100,0	
İşçi	İşçi	2	13,3
	Memur	1	6,7
	Esnaf	1	6,7
	Çiftçi	1	6,7

Baba Meslek Dağılımı	Günderlikçi	4	26,7
	Diğer meslekler	5	33,3
	Cevapsız	1	6,7
	Toplam	15	100,0
Anne Meslek Dağılımı	Ev hanımı	11	73,3
	İşçi	2	13,3
	Memur	1	6,7
	Çiftçi	-	-
	Günderlikçi	-	-
	Diğer meslekler	-	-
	Cevapsız	1	6,7
	Toplam	15	100,0

Tablo 4.1'de katılımcıların demografik özellikleri görülmektedir. Verilere göre katılımcıların %66,7'si erkek,%33,3'ü kadın, yaş dağılımlarının %46,7'si 11-14 yaş, % 53,3'ünün 15-17 yaşlarında oldukları görülmektedir.

Baba ve anne eğitim düzeylerine baktığımızda, baba eğitiminin %60'ının ilkokul, %20'si Lise, anne eğitiminin,%66,7'sinin ilkokul,%20'sinin ortaokul olduğu, Mesleklerinin ise, Baba mesleğinin %26,7'si gündelikçi, %33,3'ü diğer meslek guruplarından, anne mesleklerinin ise,%73,3'ü ev hanımı,%13,3'ü işçi olduğu görülmektedir.

4.2. Katılımcıların Sosyal Beceri Önermelerine Yönelik Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Değerler Dağılımı

Tablo 4.2.1.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Arkadaşları İle Çekinmeden Konuşur” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	10	5	15
	,0	66,7%	33,3%	100,0%
Eğitim sonrası	11	4	0	15
	73,3%	26,7%	,0%	100,0%
Toplam	11	14	5	30
	36,7%	46,7%	16,7%	100,0%

Tablo 4.2.1’de katılımcıların “arkadaşları ile çekinmeden konuşur” önermesine ilişkin değerler dağılımı görülmektedir. Bu verilere göre eğitim öncesi sonuçlarda %66,7’si kısmen,%33,3’ü hayır görülürken, eğitim sonrası sonuçlarda %73,3’ü evet,%26,7’si kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.2.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Oynarken Arkadaşlarıyla Takım Olur.” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	10	5	15
	,0%	66,7%	33,3%	100,0%
Eğitim sonrası	9	6	0	15
	60,0%	40,0%	,0%	100,0%
Toplam	9	16	5	30
	30,0%	53,3%	16,7%	100,0%

Tablo 4.2.2’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşları ile takım olur” önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %66,7’si kısmen,%33,3’ü hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 60’ı evet,%40’ının kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.3.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kazandığında Takım Arkadaşlarıyla Sevinir” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	4 26,7%	11 73,3%	15 100,0%
Eğitim sonrası	12 80,0%	3 20,0%	0 ,0%	15 100,0%
Toplam	12 40,0%	7 23,3%	11 36,7%	30 100,0%

Tablo 4.2.3’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %26,7’si kısmen,%73,3’ü hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 80’i evet,%20’sinin kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.4.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Son Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Oynarken Kaybettiğinde Takım Arkadaşlarıyla Üzülür” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	2 13,3%	13 86,7%	15 100,0%
Eğitim sonrası	11 73,3%	4 26,7%	0 ,0%	15 100,0%
Toplam	11 36,7%	6 20,0%	13 43,3%	30 100,0%

Tablo 4.2.4’de katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun oynarken kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %13.3’ü kısmen, %86.7’si hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %73.3’ü evet, %26.7’sinin kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.5.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarımla Sırayla Oynar” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	9 60,0%	6 40,0%	15 100,0%
Eğitim sonrası	12 80,0%	2 13,3%	1 6,7%	15 100,0%
Toplam	12 40,0%	11 36,7%	7 23,3%	30 100,0%

Tablo 4.2.5’de katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarımla sırayla oynar’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %60’ı kısmen, %40’ı hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %80’i evet, %13.3’ünün kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.6.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarımla Ne Yapacağını Hangi Hamlede Bulunacağını Anlar” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler			Toplam
	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	15	15
	,0%	100,0%	100,0%
Eğitim sonrası	7	8	15
	46,7%	53,3%	100,0%
Toplam	7	23	30
	23,3%	76,7%	100,0%

Tablo 4.2.6’da katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını ve hangi hamlede bulunacağını bilir” önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %100’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise %46.7’si kısmen, %53.3’ünün hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.7.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Başarılı Olduğunu Düşünür “ Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	1 6,7%	8 53,3%	6 40,0%	15 100,0%
Eğitim sonrası	11 73,3%	4 26,7%	0 ,0%	15 100,0%
Toplam	12 40,0%	12 40,0%	6 20,0%	30 100,0%

Tablo 4.2.7’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %6.7’si evet, %53.3’ü kısmen,%40’ı hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 73.3’ü evet, %26.7’sinin kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.8.

Katılımcıların Eğitim Alan ve Eğitim Almayan “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarını Yönlendirip Onları Yönetebilir” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	1 6,7%	14 93,3%	15 100,0%
Eğitim sonrası	1 6,7%	4 26,7%	10 66,7%	15 100,0%
Toplam	1 3,3%	5 16,7%	24 80,0%	30 100,0%

Tablo 4.2.8'de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetebilir ’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %6.7’si kısmen, %97.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 6.7’si evet, %26.7’si kısmen, %66.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.9.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kendini Rahat Hisseder” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	9	6	15
	,0%	60,0%	40,0%	100,0%
Eğitim sonrası	6	7	2	15
	40,0%	46,7%	13,3%	100,0%
Toplam	6	16	8	30
	20,0%	53,3%	26,7%	100,0%

Tablo 4.2.9'da katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %60’ı kısmen, %40’ı hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %40’ı evet, %46.7’si kısmen, %13.3’ünün hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.10.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kendine Güvenir” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	7 46,7%	8 53,3%	15 100,0%
Eğitim sonrası	7 46,7%	7 46,7%	1 6,7%	15 100,0%
Toplam	7 23,3%	14 46,7%	9 30,0%	30 100,0%

Tablo 4.2.10’da katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendine güvenir’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %46.7’si kısmen, %53.3’ü hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %46.7’sinin evet, %46.7’sinin kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.11.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kazandığı Kadar Kaybedebileceğini De Bilir” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 ,0%	5 33,3%	10 66,7%	15 100,0%
Eğitim sonrası	7 46,7%	7 46,7%	1 6,7%	15 100,0%
Toplam	7 23,3%	12 40,0%	11 36,7%	30 100,0%

Tablo 4.2.11’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %33.3’ünün kısmen, %66.7’sinin hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 46.7’sinin evet, %46.7’sinin kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.12.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “ Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarından Sonra Elini Yüzünü Yıkar” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	12	3	15
	,0%	80,0%	20,0%	100,0%
Eğitim sonrası	13	2	0	15
	86,7%	13,3%	,0%	100,0%
Toplam	13	14	3	30
	43,3%	46,7%	10,0%	100,0%

Tablo 4.2.12’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarından sonra elini yüzünü yıkar’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %80’i kısmen, %20’sinin hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 86.7’sinin evet, %13.3’ünün kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.13.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Oyun Oynayacağı Zaman Arkadaşlarıyla Birlikte Hangi Oyunu Oynayacağını Ayarlar” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0 0,0%	4 26,7%	11 73,3%	15 100,0%
Eğitim sonrası	5 33,3%	9 60,0%	1 6,7%	15 100,0%
Toplam	5 16,7%	13 43,3%	12 40,0%	30 100,0%

Tablo 4.2.13’de katılımcıların “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar ’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %26.7’si kısmen, %73.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise %33.3’ünün evet, %60’ının kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.14.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarının Söylediklerini Dikkate Alır” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	3	12	15
	,0%	20,0%	80,0%	100,0%
Eğitim sonrası	4	8	3	15
	26,7%	53,3%	20,0%	100,0%
Toplam	4	11	15	30
	13,3%	36,7%	50,0%	100,0%

Tablo 4.2.14’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının söylediklerini dikkate alır’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %20’si kısmen, %80’inin hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise %26.7’sinin evet, %53.3’ünün kısmen, %20’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.15.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarıyla Konuşur Onları Uyarır” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	4	11	15
	,0%	26,7%	73,3%	100,0%
Eğitim sonrası	3	8	4	15
	20,0%	53,3%	26,7%	100,0%
Toplam	3	12	15	30
	10,0%	40,0%	50,0%	100,0%

Tablo 4.2.15’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla konuşur onları uyarır’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %26.7’sinin kısmen, %73.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 20’sinin evet, %53.3’ünün kısmen, %26.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.16.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Grup Oyunlarına Katılır” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	10	5	15
	,0%	66,7%	33,3%	100,0%
Eğitim sonrası	10	5	0	15
	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
Toplam	10	15	5	30
	33,3%	50,0%	16,7%	100,0%

Tablo 4.2.16’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %66.7’sinin kısmen, %33.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise %66.7’sinin evet, %33.3’ünün kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.17.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarına Düşüncelerini ya da İsteklerini Söyler” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	3	12	15
	,0%	20,0%	80,0%	100,0%
Eğitim sonrası	3	8	4	15
	20,0%	53,3%	26,7%	100,0%
Toplam	3	11	16	30
	10,0%	36,7%	53,3%	100,0%

Tablo 4.2.17’de katılımcıların “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarına düşüncelerini ya da isteklerini söyler ’ önermesi sorgulanmaktadır. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %20’sinin kısmen, %80’inin hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarının ise % 20’sinin evet, %53.3’ünün kısmen, %26.7’sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.18.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşı Bir Kaza Geçirdiğinde Arkadaşına Yardım Eder” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	13	2	15
	,0%	86,7%	13,3%	100,0%
Eğitim sonrası	12	3	0	15
	80,0%	20,0%	,0%	100,0%
Toplam	12	16	2	30
	40,0%	53,3%	6,7%	100,0%

Tablo 4.2.18’da katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %86.7’sinin kısmen, %13.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %80’inin evet, %20’sinin kısmen olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.19.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kaybettiğinde ve Kazandığında Rakip Arkadaşlarını Tebrik Eder” Önermesine Yönelik Değerler Dağılımı

Değişkenler				Toplam
	Evet	Kısmen	Hayır	
Eğitim öncesi	0	1	14	15
	,0%	6,7%	93,3%	100,0%
Eğitim sonrası	8	4	3	15
	53,3%	26,7%	20,0%	100,0%
Toplam	8	5	17	30
	26,7%	16,7%	56,7%	100,0%

Tablo 4.2.19’da katılımcıların ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder’ önermesine ilişkin değerler görülmektedir. Bu sorguya göre eğitim öncesi sonuçlarının %6.7’sinin kısmen, %93.3’ünün hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası sonuçlarına göre %53.3’ünün evet, %26.7’sinin kısmen, %20’sinin hayır olduğu görülmektedir.

4.3. Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası t Test Dağılımı

Tablo 4.3.1.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Arkadaşları İle Çekinmeden Oynar Önermesine Yönelik “ T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	sig. p
Eğitim öncesi	15	1,2667	,45774	28	-6,175	,000
Eğitim sonrası	15	2,3333	,48795			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “arkadaşları ile çekinmeden oynar” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin, eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylerde arkadaşları ile çekinmeden oynama becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.2.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Oynarken Arkadaşlarıyla Takım Olur” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,4000	,50709	28	-5,137	,000
Eğitim sonrası	15	2,3333	,48795			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşlarıyla takım olur” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere arkadaşlarıyla takım olur becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.3.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kazandığında Takım Arkadaşlarıyla Sevinir” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,2000	,41404	28	-9,622	,000
Eğitim sonrası	15	2,7333	,45774			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere oyunlarda kazandıklarında takım arkadaşlarıyla sevinir becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.4.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Oynarken Kaybettiğinde Takım Arkadaşlarıyla Üzülür” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,2667	,45774	28	-10,733	,000
Eğitim sonrası	15	2,8667	,35187			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere oyunlarda kazandıklarında takım arkadaşlarıyla üzülür becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.5.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarıyla Sırayla Oynarım” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,2667	,59362	28	-5,622	,000
Eğitim sonrası	15	2,4000	,50709			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla sırayla oynar”

becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla sırayla oynar becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.6.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarının Ne Yapacağını Hangi Hamlede Bulunacağını Bilir ” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	2,5333	,51640	28	-3,500	,002
Eğitim sonrası	15	3,0000	,00000			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını hangi hamlede bulunacağını bilir” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,002 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitim ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını hangi hamlede bulunacağını bilir becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.7.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Başarılı Olduğunu Düşünür” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,2667	,45774	28	-5,376	,000
Eğitim sonrası	15	2,3333	,61721			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.8.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarını Yönlendirip Onları Yönetebilir” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	2,6000	,63246	28	-1,890	,069
Eğitim sonrası	15	2,9333	,25820			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları

yönetebilir” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,069 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlılık göstermemektedir ($P>0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetir becerisini tam olarak kazandıramadığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.9.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kendini Rahat Hisseder” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,7333	,70373	28	-2,977	,006
Eğitim sonrası	15	2,4000	,50709			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,006 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir ($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.10.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kendine Güvenir” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,6000	,63246	28	-4,427	,000
Eğitim sonrası	15	2,5333	,51640			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendine güvenir” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitim ve oyun uygulamalarında kendine güvenir becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.11.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kazandığı Kadar Kaybedebileceğini de Bilir” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,6000	,63246	28	-5,172	,000
Eğitim sonrası	15	2,6667	,48795			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedeceğini

de bilir” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedeceğini de bilir becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.12.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “ Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarından Sonra Elini Yüzünü Yıkar” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,1333	,35187	28	-7,603	,000
Eğitim sonrası	15	2,2000	,41404			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarından sonra elini yüzünü yıkar” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarından sonra elini yüzünü yıkar becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.13.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Oyun Oynayacağı Zaman Arkadaşlarıyla Birlikte Hangi Oyunu Oynayacağını Ayarlar” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,7333	,59362	28	-5,167	,000
Eğitim sonrası	15	2,7333	,45774			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre ‘beden eğitimi ve oyunun arkadaşlarıyla oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.14.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarının Söylediklerini Dikkate Alır” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,9333	,70373	28	-4,111	,000
Eğitim sonrası	15	2,8000	,41404			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının söylediklerini dikkate alır” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir ($P<0,05$). Bu sonuca göre ‘beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere oyunlarda arkadaşlarının söylediklerini dikkate alır’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.15.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarıyla Konuşur Onları Uyarır” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	2,0667	,70373	28	-3,076	,005
Eğitim sonrası	15	2,7333	,45774			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarımla konuşur onları uyarırım” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,005 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir ($P<0,05$). Bu sonuca göre ‘beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere oyunlarda arkadaşlarıyla konuşur onları uyarır’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.16.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Grup Oyunlarına Katılır” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,3333	,48795	28	-5,612	,000
Eğitim sonrası	15	2,3333	,48795			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre ‘beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere oyunlarda grup oyunlarına katılır’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.17.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşlarına Düşüncelerini ya da İsteklerini Söyler” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	2,0667	,70373	28	-3,479	,002
Eğitim sonrası	15	2,8000	,41404			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarına düşüncelerini ya

da isteklerini söyler” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,002 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarına düşüncelerini ya da isteklerini söyler’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.18.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Arkadaşı Bir Kaza Geçirdiğinde Arkadaşına Yardım Eder” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,2000	,41404	28	-6,653	,000
Eğitim sonrası	15	2,1333	,35187			

$P<0,05$

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşım bir kaza geçirdiğinde arkadaşıma yardım ederim” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir($P<0,05$). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşları bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.3.19.

Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası Grubun “Beden Eğitimi ve Oyun Uygulamalarında Kaybettiğinde ve Kazandığında Rakip Arkadaşlarını Tebrik Eder” Önermesine Yönelik T Test Dağılımı

Ölçüm	N	X(ort)	SS	Sd	t	p
Eğitim öncesi	15	1,6667	,81650	28	-5,729	,000
Eğitim sonrası	15	2,9333	,25820			

P<0,05

Eğlendirici beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerde “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder” becerisini kazanmada eğitim öncesi ve sonrası grubun değerlerini incelediğimizde, eğitim sonrası yapılan testte grubun ortalama değerinin eğitim öncesi yapılan testteki ortalama değerinden yüksek ve p değerinin 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir(P<0,05). Bu sonuca göre beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylere ‘oyunlarda kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder’ becerisini kazandırdığını söyleyebiliriz.

BÖLÜM V

Sonuç ve Öneriler

Bu, araştırma beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyal beceri kazanımlarına etkisini araştırmak ve bundan çıkacak sonuçları değerlendirmeyi amaçlayarak yapılmıştır.

Katılımcıların 'arkadaşlarıyla çekinmeden konuşur' önermesine eğitim öncesi ve eğitim sonrası veri dağılımlarına baktığımızda, eğitim öncesi %66,7'si kısmen %33,3'ü hayır, eğitim sonrası, %73,3'ü evet, %26,7 si kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.1). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,00 bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi, 1,2667, eğitim sonrası 2,3333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.1). Bu ortalama değerler "arkadaşlarıyla çekinmeden konuşur" sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere arkadaşları ile çekinmeden konuşur sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu, çocukların kendilerini daha rahat hissettiklerini ve daha iyi ifade edebildiklerini söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin "beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşları ile takım olur" önermesine eğitim öncesi ve eğitim sonrası veri dağılımlarına baktığımızda eğitim öncesi %66,7'si kısmen,%33,3'ü hayır olduğu, eğitim sonrası ise % 60'ı evet,%40'ının kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.2). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,00 bulunmuştur. Bu değer 0,05 manidarlık düzeyine göre oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,4000, eğitim sonrası 2,3333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.2). Bu ortalama değerler "beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşları ile takım olur" sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere 'beden eğitimi ve oyun oynarken arkadaşları ile takım olur' sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir" önermesinde eğitim öncesi ve eğitim sonrası verilerin dağılımlarına baktığımızda, eğitim öncesi %26,7'si

kısmen,%73,3'ü hayır, eğitim sonrası % 80'i evet,%20'sinin kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.3). Önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,00 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,05 manidarlık düzeyine göre oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,2000, eğitim sonrası 2,7333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.3). Bu ortalama değerler 'beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir' sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda beden eğitim ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığında takım arkadaşlarıyla sevinir" sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu sonucu, bireylerin uygulama öncesinde takım olarak kazandıklarında başarının sadece kendilerine ait olduğunu düşündüklerinden bireysel olarak sevinmeyi tercih ettikleri fakat uygulama sonrasında takım arkadaşları ile birlikte kazandıklarını fark ettiklerini, ve kendilerini takıma ait hissettiklerine bağlayabiliriz.

Uygulama programına katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin 'beden eğitimi ve oyun oynarken kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür' önermesinin verileri sorgulandığında eğitim öncesi %13.3'ü kısmen, %86.7'si hayır, eğitim sonrası %73.3'ü evet, %26.7'sinin kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.4). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonuçlarına baktığımızda ise p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değerde 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,2667, eğitim sonrası 2,8667 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.4). Bu ortalama değerler, beceriyi kazanmada, eğitim sonrası lehine oldukça anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitim ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere 'beden eğitimi ve oyun oynarken kaybettiğinde takım arkadaşlarıyla üzülür' sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uygulama öncesi bireyler oyun kaybettiklerinde suçu hep takım arkadaşlarında bularak saldırganlaşıyordu fakat uygulama sonrası takım arkadaşları ile niye kaybettiklerine dair konuşmalar yapmaya başlamışlardır.

Araştırmaya katılan eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin 'beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla sırayla oynar' önermesi verileri sorgulandığında, eğitim öncesi %60'ı kısmen, %40'ı hayır, eğitim sonrası %80'i evet, %13.3'ünün kısmen, %6.7'sinin hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.5). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonuçlarına bakıldığında ise p değeri 0,000 olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça

anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,2667, eğitim sonrası 2,4000 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.5). Bu ortalama değerler 'beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla sırayla oynar' sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarıyla sırayla oynar' sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uygulama sonrası bireylerin birbirlerine ve onların haklarına da saygı duymayı öğrendiklerini söyleyebiliriz.

Uygulama grubunun, "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını ve hangi hamlede bulunacağını bilir" önermesinin eğitim öncesi ve eğitim sonrası verilerine baktığımızda eğitim öncesi %100'ünün hayır, eğitim sonrası %46.7'si kısmen, %53.3'ünün hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.6). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,002 bulunmuştur ($P<0,05$). Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı olduğu görülmektedir. Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 2,5333, eğitim sonrası 3,0000 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.6). Bu ortalama değerler "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını ve hangi hamlede bulunacağını bilir" sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarının ne yapacağını ve hangi hamlede bulunacağını bilir" sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Verilere göre bireylerin başkalarını da dikkate aldığını ve etrafındaki kişilerin nasıl davranacağını düşünebilir hale gelmiştir diye yorumlayabiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür" önermesinin eğitim öncesi ve eğitim sonrası verileri sorgulandığında, eğitim öncesi %6.7'si evet, %53.3'ü kısmen, %40'ı hayır olduğu görülürken, eğitim sonrası ise % 73.3'ü evet, %26.7'sinin kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.7). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değerinin 0,00 olduğu görülmektedir. Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı olduğu görülmektedir ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,2667, eğitim sonrası 2,3333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.7). Bu ortalama değerler "beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür" sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun

eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında başarılı olduğunu düşünür” sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bireylerin sosyalleşme süreçlerinde kendilerine güvenmeleri büyük bir yer kaplar. Yaptığımız bu uygulama sürecinde bireylerin uygulamalarda başarıyı tattıkları ve bununla birlikte kendilerine güvendiklerini ve insanlarla daha rahat iletişim kurabildiklerini ve oyunlarda uygulamalarda kendilerini grubun bir parçası olarak gördüklerini ekleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetebilir” önermesinin verileri sorgulandığında eğitim öncesi 6.7’si kısmen, %97.3’ünün hayır, eğitim sonrası %6.7’si evet, %26.7’si kısmen, %66.7’sinin hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.8). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,069 bulunmuştur. Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir ($P < 0,05$). Ortalama değerlerine bakıldığında ise eğitim öncesi 2,6000, eğitim sonrası 2,9333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.8). P değerinin eğitim sonrası aleyhine olduğu görülmektedir, bu da “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşlarını yönlendirip onları yönetebilir” sosyal becerisini kazandırmada beden eğitimi ve oyun eğitiminin etkili olduğunu göstermemektedir. Fakat ortalamalara bakıldığında ise kısmen de olsa becerinin kazandırılmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcılar uygulama öncesinde hayatlarında hep yönlendirilmeyi ve başkaları tarafından yönetilmeyi tercih ederken, uygulama sonrasında grubu yönlendirip başkalarını yönetebilecek özgüveni kazanmaya başlamışlardır diye ekleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder’ önermesinin verileri sorgulandığında, eğitim öncesi %60’ı kısmen, %40’ı hayır, eğitim sonrası %40’ı evet, %46.7’si kısmen, %13.3’ünün hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.9). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,006 bulunmuştur. Bu değer istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P < 0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,7333, eğitim sonrası 2,4000 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.9). Bu ortalama değerler ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder’ sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kendini rahat hisseder’ sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcılar kendilerini

başarısız gördüklerinden dolayı uygulamalarda kendilerini rahat hissedemiyorlardı uygulama sürecinde başarılı oldukları kendilerine fark ettirilince uygulama sonrasında daha rahat davranmaya başladıklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engellilerin “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir” önermesinin verileri sorgulandığında, eğitim öncesi %33.3’ünün kısmen, %66.7’sinin hayır, eğitim sonrası % 46.7’sinin evet, %46.7’sinin kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.11). Bu önermenin karşılaştırmalı test sonucunda p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlı olduğu görülmektedir ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,6000, eğitim sonrası 2,6667 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.11). bu ortalama değerler “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir” sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitimi ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kazandığı kadar kaybedebileceğini de bilir” sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sonuçlara göre uygulama öncesi bireylerin kaybetmeyi kabul etmediklerini kaybettikleri zaman hırçınlaştıklarını fakat uygulamadan sonra bireylerin kaybedebileceklerini de kabul ettiklerini ekleyebiliriz.

Katılımcıların “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” önermesinin eğitim öncesi ve eğitim sonrası verileri sorgulandığında eğitim öncesi %26.7’si kısmen, %73.3’ünün hayır, eğitim sonrası %33.3’ünün evet, %60’ının kısmen, %6.7’sinin hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.13). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,7333, eğitim sonrası 2,7333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.13). Bu ortalama değerler “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitim ve oyun eğitiminin “oyun oynayacağı zaman arkadaşlarıyla birlikte hangi oyunu oynayacağını ayarlar” sosyal becerisinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uygulama öncesinde oyun oynamaya birilerinin yönlendirilmesiyle karar verirken uygulama sonrası arkadaşlarını da yönlendirip hangi oyunu oynayacağını birlikte ayarlayabilir duruma gelmiştir. Bu da bireylerin yaşamlarında, diğer insanlarla ortak yaşama daha çok girdiklerini söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” önermesinin verileri sorgulandığında eğitim öncesi %66.7’sinin kısmen, %33.3’ünün hayır, eğitim sonrası %66.7’sinin evet, %33.3’ünün kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.16). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değerinde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,3333, eğitim sonrası 2,3333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.16). Bu ortalama değerler “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitim ve oyun eğitiminin “beden eğitimi ve oyun uygulamalarında grup oyunlarına katılır” sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sonuç olarak, toplu yaşama uyum sağladıklarını ve aitlik duygularının geliştiği yorumunu yapabiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder’ önermesinin verileri sorgulandığında eğitim öncesi %86.7’sinin kısmen, %13.3’ünün hayır, eğitim sonrası %80’inin evet, %20’sinin kısmen olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.18). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değer istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,2000, eğitim sonrası 2,1333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.18). Bu ortalama değerler ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder’ sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitim ve oyun eğitiminin ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında arkadaşı bir kaza geçirdiğinde arkadaşına yardım eder’ sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Sonuç olarak katılımcıların bencillik duygusundan kurtulup etrafındaki kişilere karşı daha duyarlı ve özverili olmaya başladıklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan hafif düzey zihinsel engelli bireylerin ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder’ önermesinin verileri sorgulandığında eğitim öncesi %6.7’sinin kısmen, %93.3’ünün hayır, eğitim sonrası %53.3’ünün evet, %26.7’sinin kısmen, %20’sinin hayır olduğu görülmektedir (Tablo:4.2.19). Bu önermenin karşılaştırmalı t test sonucunda p değeri 0,000 bulunmuştur. Bu değer istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde oldukça anlamlıdır ($P<0,05$). Ortalama değerlerinin ise eğitim öncesi 1,6667, eğitim

sonrası 2,9333 olduğu görülmektedir (Tablo:4.3.19). Bu ortalama değerler, ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder’ sosyal becerisini kazanmada, eğitim sonrası lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu değerler sonucunda, beden eğitim ve oyun eğitiminin hafif düzey zihinsel engelli bireylere ‘beden eğitimi ve oyun uygulamalarında kaybettiğinde ve kazandığında rakip arkadaşlarını tebrik eder’ sosyal becerisini kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uygulamaların bireylere empati duygusunu kazandırdığı şeklinde yorumlayabiliriz.

Zihinsel engelli bireylerde beden eğitimi, oyun ve spor etkilerine yönelik yapılmış olan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırma bulgularına baktığımızda, İlhan’ın (2008)“eğitilebilir zihinsel engelli çocukların beden eğitimi ve sporun sosyalleşmeleri” üzerine yapmış olduğu çalışma bulgularından “beden eğitimi ve spor etkinliklerinin doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir” bulgusu ile Babkes’in (1999), araştırmasında aktif olarak spor yapan zihinsel engelli bireyler ile spor yapmayan akranlarının, sosyalleşme ve aile içi davranış özelliklerini değerlendirmiş ve spor yapanların, yapmayanlara oranla daha fazla sosyal davranış özelliği gösterdiği bulgusu ile Chiang’in (2003), otistik çocuklarla yaptığı çalışmada eğlenceli fiziksel aktivitelerin sonucunda çocukların sosyal etkileşimin arttığını ve arkadaşlık kurmakta daha başarılı olduğu bulgusu ile, Gençöz’ün (1997), zihinsel engelli çocuklarda basketbol eğitiminin davranış gelişimine etkileri konulu çalışmasında, bu çocukların aile içi ve sınıf davranışlarında olumlu değişikliklerin olduğu bulgusu ile, Cooper&Lybrand (1994) ve Devine (2004) çalışmalarında oyun ve serbest zaman aktiviteleri içerisinde yer alan sosyal etkileşimin, sosyal kabul derecesini arttırdığı ve sonrasında gelişen olumlu kişilik özellikleri sayesinde, sosyal uyumun elde edildiği bulgusu ile, McMahon’un (1998) yaptığı çalışmada rekreatif etkinliklerin engelli bireylerde çevreyle ve toplumla bütünleşme, arkadaşlık kurabilme ve sosyal kabulün oluşturulması bakımından önemli olduğu bulgusu ile Eichsteadt ve Lavay’ın (1995) spor engellilerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişmelerini sağlamakta, toplum içine kaynaşmalarını kolaylaştırmaktadır bulgusu ile Özen’in (1999) 20 öğretilebilir zihinsel engelli öğrenciye 16 hafta boyunca müzik eşliğinde sportif aktiviteler uygulamış ve çalışmanın sonunda öğrencilerin davranışlarında meydana gelen değişiklikler sonucu uyumsuzluğu fazla olan çocukların daha uyumlu hale geldiğini, uyumsuzluğu az olan çocukların ise tamamen uyumlu hale geldiği bulguları ile Beyazıt’ın (2006) yaşları 11-14 arasında değişen 36 zihinsel engelli çocuk üzerinde

yaptığı çalışmada eğitilebilir zihinsel engellilerde beceri ve hareket eğitiminin, onların motor gelişim düzeyine, aynı zamanda da bireysel gelişimleri üzerine olumlu etki sağladığı bulgusu ile Duman ve Sukan'ın (2014) fiziksel aktivitenin zihinsel engelli çocukların sosyalleşmesine etkisi araştırmasının çocukların sosyal yaşam davranışlarının olumlu yönde değiştiği bulgusu Altun ve diğerlerinin (2011) bedensel engellilerin sportif aktivitelere katılımının yaşam kalitesi üzerine etkisi araştırmasının sportif faaliyet yapanların yaşam kalitesinin olumlu yönde bir artış gösterdiği bulgusu ile araştırma bulgularımız paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak;

Elde ettiğimiz bulgulara göre, araştırmamızın sonucunda beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyalleşmeleri üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu uygulamalar kendini değerli hissetme, hoşgörülü olma, rekabet duygusu, takım çalışması, grup üyeliği, özgüven gibi birçok kişisel alanda etkilidir. Elde edilen bu sonuç, beden eğitimi ve oyun uygulamalarının tüm toplum üyeleri üzerinde olumlu etkilerde bulunmasının hafif düzey zihinsel engelliler açısından da geçerli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu çerçevede beden eğitimi ve oyun uygulamalarının hafif düzey zihinsel engellilerin yaşamlarında daha etkin kullanımı, onların sosyalleşmesinde ve topluma uyum sağlamasında önemli bir etmendir.

Araştırmamızın sonucunda elde ettiğimiz bulgulara dayanarak aşağıdaki önerileri sunabiliriz:

- 1- Zihinsel engelli bireylerin eğitim süreçlerine beden eğitimi ve oyun uygulamalarını daha çok dahil etmeli, ders saatleri arttırılmalı.
- 2- Zihinsel engelli bireylerin eğitim süreçlerinde beden eğitimi ve oyun uygulamalarını etkin şekilde kullanmak için uzman öğretim elemanları görevlendirilmeli.
- 3- Zihinsel engelli bireylerin beden eğitimi ve oyun faaliyetlerinde bulunmaları için salon, alan ve materyaller vb. imkanlar sunulmalı.
- 4- Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlükleri ve yerel yönetimlerce zihinsel engelli bireylere yönelik özel programlar ve kurslar düzenlenmeli.
- 5- Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile Spor Bilimleri Fakülteleri bünyelerinde Engellilerde beden eğitimi ve spor Öğretmenliği bölümleri açılmalı.
- 6- Beden eğitimi ve oyun uygulamaları konusunda aileler bilinçlendirilmeli.

- 7- Engelli bireylere yönelik yaşamlarını kolaylaştırıcı ve onları geliştirici bu tür çalışmalar yaygınlaştırılmalı.

KAYNAKÇA

- Altun, B. ve diğeri. (2011) *Bedensel engellilerin sportif aktivitelere katılımının yaşam kalitesi üzerine etkisi*, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi
- Aracı, H. (2006). *Okullarda beden eğitimi*. (6.basım). Ankara: Nobel Yayınevi
- Babkes, M. L. (1999). *Sport and physical activity socialization of youth with moderate cognitive needs: an expectancy-value perspective on parental influence*. University of Northern Colorado.
- Barlow, D. H., & Durland, V. M. (1995). *Abnormal psychology: an integrated approach*. Pacific Grove,CA: Brooks.
- Beyazıt, B. (2006). *Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda eğlenceli atletizm antrenman programının psikomotor özelliklere etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Chiang, T. (2003). *Effects of a therapeutic recreation intervention within a technology-based physical activity context on the social interaction of male youth with autism spectrum disorders*. Indiana University.
- Cooper L, Lybrand H.,(1994). *Preventative strategy for young people in trouble*, London, Prince's Trust,18-19.
- Çağlar, D. (1979). Geri zekalı çocuklar ve eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları* (82).
- Çolakoğlu,H. (1986), *Çocuk ve spor*, Ankara: MEB yayınları, Akt:Haramandar,İ.H. (2004) *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım,syf:87

- Davison, G. C., & Neale, J. M. (1998). *Abnormal psychology(seventh edt)*. (İ. Dağ, Çev.) Inc: John Wiley & Sons.
- Devine,M.(2004), *Being a 'doer' instead of a 'viewer': The role of inclusive leisure contexts in determining social acceptance for people with disability*,Journal of Leisure Research, (36): 137-159.
- Doğan, İ. (1995). *Sosyoloji*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Dönmez, N. B. (1992). *Üniversite çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü ve kız meslek lisesi öğrencileri için oyun kitabı*. İstanbul: Bayrak Matbaası
- Dönmezer, S. (1994). *Toplumbilimi* (11.Baskı b.). İstanbul: Beta Basımevi.
- Duman,S.;Sukan,H.D. (2014). *Fiziksel aktivitenin zihinsel engelli çocukların sosyalleşmesine etkisi*, Batman Üniversitesi 2.Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özet Kitabı
- Eichsteadt, C. B., & Lavay, B. W. (1995). *Physical activity for individuals with mental retardation compaign*. Illinois.
- Eripek, S. (2005). *Zeka geriliği*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Eripek, S., & Diğerleri. (2002). *Özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erkal, M. (1996). *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları.
- Erkal, M. (1982). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Ersoy, Ö., & Avcı, N. (2000). *Özel gereksinimi olan çocuklar ve eğitimleri*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

Gallahue, D. (1987). *Develomental physical education for today's elemantary school children.*

Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi.* (a. dönmez, n. çelen, & b. onur, Çev.) İmge Kitapevi Yayıncılık.

Gençöz, F. (1997). The effects of basketball training on the maadaptive behaviours of trainable mentally retarded children. *Research In Developmental Disabilities* , 1-8.

Güneri, E. (2014). Sosyal beceri eğitimi. <http://mavimarti.net/sosyal-beceri-egitimi/> adresinden 23 Ağustos 2014 tarihinde alınmıştır.

Hafif düzey zihinsel engellilerin özellikleri, mebk12.meb.gov.tr/meb.../24012639_haffdzeydezhnselyeterszlk.doc adresinden 18 Ağustos 2012 tarihinde alınmıştır.

Harmandar, İ.H.(2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Hazar, M. (1996). *Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim*. Ankara: Tutibay Ltd. Sti.

Huizinga,J.,& Homo,L.(1995). *Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme*.İstanbul: Ayrıntı Yayınları, Akt; Çamlıyer,H. & Çamlıyer,H.(1997). *Çocuk hareket eğitimi ve oyun*,Manisa: Can Ofset, syf 97

İlhan, L. (2008, Mart). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 16 (1).

İnal, A.N. (2013). *Beden eğitimi ve spor bilimi.* (3.baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

Kapıkıran, N., İvrendi, A. B., & Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarda sosyal beceri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (1), 19-22.

- Mcmahon, D. J. (1998). *Social acceptance of children with developmental handicaps in integrated daycamps*. Canada: University of Toronto.
- Mengütay, S. (1997). *Morpa spor ansiklopedisi (Cilt II)*. İstanbul: Orhan Ofset.
- Milli Eğitim Geçlik ve Spor Bakanlığı. (1988). *İlköğretim okulları, lise ve dengi okullar beden eğitimi dersi öğretim programları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Morrison, S. M. (1994). A description and a comparative evulation of a social skills training program. 55 . Dissertation Abstracts International.
- Özen, T. (1999). *zihinsel engelli çocukların eğitiminde düzenli yapılan sporun davranış gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bursa.
- Özer, D. S. (2001). *Engelliler için beden eğitimi ve spor*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özgür, İ. (2007). Zihinsel engelli çocuklarda sosyal gelişimi. ders notları.
- Özgüven, İ.E. (1998). *Bireyi tanıma teknikleri*, Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (1999). *Psikolojik testler*, (3. baskı). Ankara: Pdrem Yayıncılık.
- Özsoy, Y. ve diğerleri, (2002). *Özel eğitime mutaç çocuklar özel eğitime giriş*, Ankara, Karatepe Yayınları.
- Özürlüler şurası raporları. (1999). *Özürlüler şurası ön komisyon raporları*. Ankara.
- Sanemoğlu, N. (2001). *Gelişim öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sun, M., & Seyrek, H. (1991). *Okul öncesi eğitimde oyun (5 b.)*. İzmir: Mey Müzik Eserleri.

Warger, C. L. & Rutherford, R. (1996). "Social skills instruction: A collaborative approach". Washington: Foundation for Exceptional Innovations, Akt: Çiftci, İ; Sucuoğlu,B., (2007) Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri öğretimi, Ankara, Kök Yayıncılık

Yavuzer H. (1988). *Çocuk psikolojisi*, İstanbul: Altın Kitaplar.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Tuğba YAMAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Ş.karaağaç- 01/09/1987

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi :-

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler:

Çalıştığı Kurumlar :

* Mübeccel Sayılı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Ocak,2010-Ağustos,2011)BURDUR

*MEB Süphan İlkokulu (2011-2013) Patnos/AĞRI

*MEB Söğüt İlkokulu (2013-2015) Çavdır/BURDUR

*MEB Bayır İlkokulu (2015-.....) Çavdır/ BURDUR

İletişim

E-Posta Adresi : tugba_yaman@hotmail.com

Tarih : Mayıs/2015